KUPEC A BÁSNÍK

ANEB:

POLITIKA A NEHODY
PANA PŘÍHODY

Fraška se zpěvy ve 4 jednáních

..NAPSAL..

LONGIN FOLDA

Cena 30 centů

*Tiskem a v komisi Národní Tiskárny,
509-511 So. 12th St., Omaha, Neb.*

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Kupec a Básník

ANEB

Politika a nehody pana Příhody

Fraška se zpěvy ve 4 jednáních.

NAPSAL

LONGIN FOLDA

1909
TISKEM NÁRODNÍ TISKÁRNY,
OMAHA, NEBRASKA

OSOBY

PAN PŘÍHODA, kupec.
ALŽBĚTA, jeho žena.
KAJETÁN, jeho synovec, básník.
JUDITA, Alžbětina neteř, kuchařka.
KONRÁD, obchodvedoucí.
VENUŠE, sestra Alžběty, knihvedoucí.
ISIDOR ŠTĚTKA, malíř.
ROZÁLIE, mladá vdova.
Dr. OLDŘICH, její bratr.
SPRÁVNÝ, politický šejdíř.
VOZKA, dovážeč.
JAMBO, policista a příručí šerifa.
BŘINKALOVÁ.
Dva hoši a lid.

Děj se odehrává v menším městečku česko-americkém, okolo roku 1884.

Nástin proměn.

Jednání první počne před krámem a bytem Příhody, pak se odehrává druhý den dopoledne na ulici a skončí téhož dne odpoledne před krámem.

Jednání druhé se odehrává celé před krámem a sice v den před volbou.

Jednání třetí se odehrává téhož dne odpoledne a sice ve světnici Rozálie, pak na ulici a skončí před krámem.

Jednání čtvrté počne v den volební ráno na ulici, pak téhož dne večer se odehrává ve světnici Rozálie a skončí druhý den ráno na ulici.

Pokyny pro pořadatele her.

Nejvýhodnějším způsobem jest, aby pro každou úlohu byl opatřen jeden výtisk hry a rovněž po výtisku pro řiditele a režiséry.

Divadelní představení v česko-amerických kruzích jsou pořádána pravidelně ochotníky a nikoliv herci z povolání, proto jest v následujícím pro usnadnění režie uveden přehled proměn, jichž hojně hra tato vyžaduje.

Předky tří budov se upevní v pozadí, přední ulice je v popředí a mezi tím je připravena světnice Rozalie. Proměny jsou sestaveny se zřetelem k tomu, aby se přední opona spouštěla vždy jen po ukončení jednání a nikoliv mezi proměnami. Kde není jeviště k tomu účeli dosti výhodně zařízeno, bude lépe, když se jedny a tytéž postranní kulisy ponechají ve všech proměnách, než aby se změnami měla zdržet a rozčlánkovat hra.

Na pochopení a podání úloh a zejména karakterů, záleží všechno. Scenerie nemá takové váhy. Kde je možno upotřebit pro světnici u Rozálie scenerie se zadními dveřmi, možno těchto dveří použíti na místo skříně, z níž leze Příhoda.

V následujícím podávám seznam rekvisit pro hru potřebných, vyjímajíc ovšem paruky, vousy a barvy. Činím tak z důvodu, aby režisér nemusil rekvisity teprvé dle úloh shledávat. Zároveň uvádím, jaké potřeby pro tu kterou úlohu mají býti připraveny.

Příhoda: Světle kostkované kalhoty a kabát s děrou v levé šosové kapse. Světlá, nebo bílá vesta. Červený šátek v kapse. Deštník. Světlešedivý cylindr. Stojatý límec. Světlý nákrčník. Zásoba peněz v kapse. Archy papíru se řečí. Hodinky. Účet pro Správného. Ženské šaty a klobouk ve skříni.

Alžběta: Tmavé šaty. V posledním jednání má na hlavě tmavý, úzký, řídce pletený šál a na sobě kabát. Peněženka.

Kajetán: Vlásenka umělce. Světle kostkované kalhoty. Světlá vesta i kabát. Stojatý límec. Velký světlý nákrčník. Světlý slušný klobouk. V kapse červený šátek. Tužky. Krabička s doutníky a plecháč v domě. V levo krabička s penězi. V krámě košík se zbožím. Prapor v levo.

Judita: Jednoduché, světlé kartounové šaty. Světlý slaměný klobouk (sailor hat) s pentlí, jinak bez ozdob. Bílá zástěrka. Spuštěné, v copy spletené vlasy.

Konrád: Slušný černý oblek. Ležatý límec. Tvrdý klobouk. V kapse naušnice. Revolver v zadní kapse skrytý.

Venuše: Slušné světlé šaty. Klobouk.

Isidor: Bělavé kalhoty. Žlutý kabátek. Slaměný (sailor) klobouk. Stojatý límec. Pěkný velký nákrčník. Vlasy umělce s pěkným účesem. Jednoduchý malířský stojan a na něm natažené plátno. Štětce, paleta.

Rozálie: Pěkné, světlobarevné šaty. Klobouk, hojně ozdobený. Kabátek pro chůzi na ulici. Hodinky. Klíč. Psaní pro Příhodu. V krámu balík. V pravo:

revolver, kladívko, víno, dvě sklenky, talíř s jídlem, lampa a sirky.

Oldřich: Černý frak, černý cylindr, bílá, nebo světlá vesta. Ležatý límec. Hodinky. Lékařská kabela, čili taška. Větší kabela v pravo. Nějaký kabát a šat ve skříni. Psaní od Rozálie Příhodovi. Peníze.

Správný: Na místě kabátu má krátký a ošumělý svrchník. Starý klobouk, tvrdý. Ležatý, již ušpiněný límec. Žádný nákrčník. Červený šátek v kapse. Peníze. Náplasti (flastry) na obličej. Fáč na ruku.

Vozka: Dělnické modré šaty a kazajka. Čepice. Červený kapesní šátek. Hodinky. V pravo bedna. Bedna v levo.

Jambo: Policejní oblek. Klacek. Revolver v kapse. Listina pro Příhodu.

Břinkalová: Statná žena. Pravidelně špatně upravené šaty. Bonnet (čepec proti slunci). Hlazené umývadlo na máslo. Bílé plátno na obvázání hlavy ve 3 jednání. Kbelík s vejci.

Všeobecné: Rekvisity naznačené na počátku 1. jednání. Dva menší stoly pro Rozálii. Dvě pokrývky na ně. Podnožka. Židle. Krátká lavice. Řečnický stojan, ozdobený. Sud. Vejce. Mlýnská píšťala. Filce, kabely (tašky), pytle pro stěhování, jak udáno ke konci hry. Většina těchto věcí se shledá právě na jevišti. Plakát: "Zde se volí."

Rekvisity, pokud je mohou ochotníci vzíti k sobě do kapes, nechť je k sobě vezmou před počátkem hry, tak aby měli u sebe vše, třebas by jich potřebovali později.

Ženské mají klobouky na hlavách, jen když dlí mimo svůj domov.

Mužští představitelé úloh sejmou klobouky jen při řeči Příhodově a ve světnici Rozálie, ale jinak mají klobouky stále na hlavách.

Hra tato, než byla dána do tisku, byla v našem okolí provedena desetkráte. V následujícím jsou uvedena jména účinkujících při dosavadních hrách. Čísla za jednotlivými jmény uváděná značí, kolikráte kdo v které úloze vystoupil.

Příhoda: Longin Folda 3, A. Z. Donato 3, V. J. Chleboun 1, Emil R. Dudek 3.

Alžběta: Paní Marie Tvrzová 3, slečna Františka Bednářova 1, slečna Matilda Palíkova 1, paní Josefa Nöh 5.

Kajetán: T. A. Srbeka 3, Cyril Svoboda 1, Bohdan Pecl 3, Longin Folda 3.

Judita: Sl. Helena Tvrzova 3, slečna Emilie Dwořákova 2, paní Emilie M. Folda 5.

Konrád: L. B. Bilán 3, Emil Faltys 1. Rud. A. Daříček 1, Anton Dušátko 2, Jar. A. Červ 3.

Venuše: Slečna Emilie Zrzan 4, slečna Marie Nováček 1, paní Anna M. Dušátko 2, slečna Stella Folda 3.

Isidor: Cyril Svoboda 3, Jiří Dvořák 1, Emil Faltys 1, J. D. Wolf 2, Josef F. Jirovec 3.

Rozálie: Slečna Marie Vitámvásova 3, slečna M. Daříčkova 1, slečna Marie Mitýsek 1, slečna Marie Sedláček 2. paní Anna R. Dudek 3.

Dr. Oldřich: Jan Dočekal 3, Rud. A. Daříček 1, Jos. Svoboda 1, Alois Němec 2, Fred Jelínek 3.

Správný: Frank Faytinger 3, Ed. W. Hans 1, Jan Steinberger 1, Boh. Makovský 2, Adolf Lukl 3.

Vozka: Josef R. Vítek.

Jambo: Josef P. Šavlík 6, Jiří Dvořák 1, Anton M. Dušátko 3.

Břinkalová: Jos. Šavlík 6, F. R. Chrastil 1, paní Josefa Nöh 3.

V práci zákulisní: Ad. Bukáček, Fr. B. Kubík, Jos. Mundil ml., Jos. Šup, Jos. Tichý a Petr Žák.

Za obětavost všech těchto milých druhů a za upřímnou jejich snahu pro zdar hry, se vzpomínkou na příjemné chvíle mezi nim strávené a zažité, tímto způsobem vzdávám svůj nejsrdečnější dík.

Konečně pak přeji těm, zde jmenovaným, kteří úlohy své zde mezi námi dohráli, aby jim byla země lehká.

Longin Folda,
Clarkson, Nebr.

V roce 1909.

Jednání první.

Před krámem.

V pozadí předky tří staveb, hledící k obecenstvu jak následuje: Při levé straně je soukromý domov Příhody s dveřmi; v uprostřed je Příhodův krám, z něhož vedou na jeviště dveře a okno; při pravé straně jdou dveře do hostince, nad nímž je nápis: "Hostinec". — Nad dveřmi krámu Příhodova jest nápis: "Josef Příhoda, smíšené zboží." Jinde na průčelí krámu viseti může plakát s nápisem: "Nejvyšší ceny za vejce a máslo" a "Brambory se přijímají na výměnu". Jinde může býti jiný plakát s nápisem: "Živá drůbež se kupuje každý pátek." Před krámem jsou dvě menší bedny. Dále plechový kbelík, nebo-li pejl. Svíčka a sirky. Po případě tam může býti také umístěna krátká lavice.

Výstup 1.

Na jevišti KAJETÁN. *Potom* JUDITA *(z domu) a* VENUŠE *(z krámu.)*

KAJETÁN *(sedí na bedně a zapisuje do svého zápisníku. Při každé příležitosti, když nemá právě na jevišti co dělat, přemýšlí a své myšlenky do zápisníku zanáší. Přednáší-li ze zápisníku své skladby, nečiní tak jako umělec, nýbrž spíše jako neučený, ale po umění toužící blouznílek. Některé z veršíků deklamuje a některé zpívá, ale bez určitého nápěvu. Tento pokyn se ovšem*

nevztahuje na pravidelné písně ve hře. Veršíky a deklamace, které Kajetán ze svého zápisníku přednáší, nemusí uměti z paměti a bude vyhlížeti přirozeněji, když je bude míti v zápisníku napsané a z něho bude je pak předčítat. — Po chvíli povstane, hledí do zápisníku a hvízdá nápěv písně): To bude zas pěkná písnička. A zrovna ze života. *(Pro sebe ze zápisníku zpívá.)*

Můj strýček Příhoda
se v Čechách narodil,
kde Dunaj teče voda
a tam do školy chodil. -
Potom dělal sedláka
a teď seká šviháka.

JUDITA a VENUŠE *(vystrčí hlavy ze dveří).*

KAJETÁN: Kdybych tohle strýčkovi ukázal, myslím, že by z toho měl velikou radost.

JUDITA a VENUŠE *(dávají si znamení a každá k němu přiskočí s jedné strany).*

KAJETÁN *(lekne se).* Hu, hu!

JUDITA a VENUŠE *(smějí se a opakují po něm).*

KAJETÁN. To jsem se lekl. Měl jsem za to, že to byla tetička!

Výstup 2.

PŘÍHODA *(z leva, velmi rozveselen a křičí ještě za scénou).* Hurá! Hurá! Sláva! Vivat! Lidičky, přátelé, kde jste kdo? Také křičte! Konečně jsem té velečestné hodnosti docílil.

VENUŠE
KAJETÁN } Jste opravdu navržen?
JUDITA

PŘÍHODA *(nadutě)*. Toť se rozumí, že ano! Už je to telegrafováno do Chicago týmes.

KAJETÁN. A do jakého úřadu?

PŘÍHODA. Jsem navržen za konstébla.

JUDITA a VENUŠE. Za konstébla?

KAJETÁN. Holky, to je vysoký úřad!

PŘÍHODA. Děti, zítra zůstane krám zavřen a všem vám udělám mimořádný svátek. Zde před krámem se všechno ozdobí. — O druhé hodině odpoledne se ke mně dostaví politický výbor a oznámí mně úředně, že jsem navržen za konstébla.

KAJETÁN. Ó — tak vy tedy o tom ještě nevíte?

PŘÍHODA. I vím. Ale to je taková forma slušnosti, asi jako když je člověk navržen za presidenta. Já jsem o to sám požádal, protože při tom chci zároveň pronésti velkou základní řeč o politické filosofii.

KAJETÁN. Vy že budete řečnit. A ze své hlavy?

PŘÍHODA. Toť se rozumí, že z Tvé hlavy ne. — Pojď sem Kajetáne! *(Zavede jej stranou a sděluje mu soukromě)*. Pro mne napíše řeč pan Kašpar a já ji odříkám z rukopisu. Je to velmi důležité, aby mně náhodou nevyletělo z úst něco, co by mně mohlo škodit v politice. Ale žádnému to neříkej.

KAJETÁN. Ani slovo.

Výstup 3.

ALŽBĚTA *z domu.*

VŠICHNI, *(jak Alžbětu spatří, hledí rychle, aby něco dělali.)*

JUDITA. Ta kamna mně dnes špatně pekou *(odkvapí do domu).*

VENUŠE. Musím ty knihy sepsat *(odkvapí do krámu).*

PŘÍHODA *(jenž v myšlenkách přecházel).* Ano, ten Správný jest nám již dávno dlužen.

KAJETÁN *(rozžehl svíčku a při ní prohlíží vejce).* To je hrůza, co je letos zasedlých vajec.

ALŽBĚTA, *(která se po všech přísně ohlížela).* Ne, ne! To už s vámi není k vydržení! Zase všichni zahálíte. A nepořádek je zde největší. Zboží zaprášené, podlaha a okna nemytá — pavučiny v každém koutě. Proto den za dnem ztrácíme odkupníky a náš obchod klesá.

PŘÍHODA. No no, milá Alžběto! Za to já přece nemohu, že letos přišly kroupy a kobylky. A také nesmíš žádati, abych rukama pracoval. K tomu jsou lidé, kteří neznají politiku a filosofii tak dobře jako já. A že nejsem nějaký hej, neb počkej, to přece dobře víš! Právě teď, ač jsem tvrdil, že jsem populista — přece mne v republikánské schůzi navrhli za konstébla.

ALŽBĚTA *(s opovržením).* Za konstébla? No, to je nějaký úřad!

PŘÍHODA. Ovšem, není to úřad vysoký; ale budu-li zvolen, bude tím v politice položen můj základ

— a já stanu se někdy velkým státníkem. Republikánská strana mne ujistila, že v případě mého zvolení za konstébla pozná moji sílu politickou a že tudíž za rok budu s této strany navržen za senátora. Budu-li tedy zvolen za konstébla, za senátora budu zvolen jistě.

ALŽBĚTA *(udiveně)*. Ty za senátora?

PŘÍHODA. Ano. A moje podobizna pak bude v novinách, v kalendářích a na doutníkových bedničkách.

ALŽBĚTA. Ty, Josífku? Leda za vymetače.

PŘÍHODA. Já? Já?! — Již jsme tak dávno spolu a ty posud nepochopuješ moje filosofické nadání v politice? *(Přechází sem tam.)*

KAJETÁN *(prohlíží proti svíčce jedno vejce)*. V tom vejci jest již celé kuře. A je mu asi zima, poněvadž má jednu nohu zdviženou. *(Udeří vejcem do kbelíku.)*

PŘÍHODA. Přijmi výraz mé úcty, milá paní. Jsi jen ženská a není proto divu, že nemůžeš pochopit dalekosáhlý ostrovtip bystrých a učených mudrců.

ALŽBĚTA. Jakým na příklad jsi ty!

KAJETÁN. Ano tetičko! Velkým básníkům lidé také obyčejně nerozumí!

ALŽBĚTA. Tvůj strýček s politikou a ty s písničkami — přijdete ještě o poslední kus šatu.

KAJETÁN. A potom bychom se strýčku musili stěhovat do Afriky, kde lidé běhají bez šatů.

PŘÍHODA. Hleď Kajetáne. Tamhle je Vašek, který je nám už dávno dlužen.

KAJETÁN. Už za ním letím! *(Odkvapí v pravo.)*

PŘÍHODA. Já teď půjdu za Kašparem, abych jej upozornil, že řeč, kterou pro mne skládá, musí míti jádro! *(K Alžbětě.)* Alžběto! Ty jsi hodná žena; až budu senátorem, uvedu tě mezi učené lidi. *(Odejde v levo.)*

ALŽBĚTA. Je možno, že by můj manžel mohl se ucházet o senátorství? Nu, držet jej nemohu a vyčkám tedy času. Uvidím, co z toho bude.

Výstup 4.

KONRÁD *z krámu.*

ALŽBĚTA. Nu Konráde. Jak daleko jsi dospěl v poměru s mojí sestrou?

KONRÁD. Ach, milá paní, — všemožně jsem jí vysvětloval, oč lépe by se měla se mnou než s Isidorem. Vždyť on je a zůstane chuďasem.

ALŽBĚTA. Venuše by se s tebou jistě měla dobře. Já bych se pak přičinila, abys se stal naším společníkem v obchodě. Vím, že spojením s tebou by náš obchod neutrpěl, nýbrž spíše získal.

KONRÁD. Nestarám-li se já o váš obchod poctivě, pak nikdo jiný.

ALŽBĚTA. Vím, Konráde. Já ještě dnes večer Venuši vše vysvětlím, a ona snad přece přivolí. *(Odejde do domu.)*

KONRÁD *(sám.)* Ano, starám se poctivě, ale o sebe. A proč bych tak nečinil? Vždyť pomohu si k majetku; Příhodu přivedu na žebrotu, Venuši připravím o zaměstnání a uvrhnu ji do stavu, ve kterém

bude vážně přemýšlet, až se na ni bude zubit hladová budoucnost. Pak jí ukáži svoje peníze — a prohlásím se za jejího ochrance. Její srdéčko změkne, neustupná hlavinka se skloní a ona vrhne se do mé náruče. Pak může třebas Isidor vymalovat krásný obraz. Příhoda si obchodu málo všímá a v celém domě se těším úplné důvěře. Proto přibývají dolary, pětky a desítky do mé plechové krabičky. A nikde to není znát, leda že Příhodův sklad zboží se stále menší a menší a jeho dluhy se větší. Hory a doly ! Venuše musí být má!

Výstup 5.

VENUŠE, *z krámu. (Chce do domu a již beře za dveře.)*

KONRÁD. Počkej Venuše!

VENUŠE. Co je?

KONRÁD. Hleď, co jsem ti koupil. Učiň mně potěšení a přijmi můj dar. *(Podává jí naušnice.)*

VENUŠE. Nevezmu od tebe žádného daru.

KONRÁD. Nebuď svéhlavou a přijmi jej.

VENUŠE. Ne — nechci!

KONRÁD. Že je pustím na zem!

VENUŠE. Vždyť jsou tvoje.

KONRÁD. Ale pro tebe *(stále jí svůj dar nabízí).*

VENUŠE. Nech si je pro jinou.

KONRÁD *(mrští naušnicemi o zem a rozšlape je).* Zašlapu vše, čím opovrhuješ. Sebe také! *(Odejde do hostince.)*

VENUŠE *(sama).* Jdi rytíři. Tebe si vezmu, až můj útlocit úplně pomine.

Výstup 6.

ISIDOR, *z prava. (Při každém výstupu má s sebou malířské náčiní a skládací plátěnou židli. Má ve zvyku bráti obě ruce Venušiny do svých.)*

VENUŠE *(pravidelně, — ale k Isidorovi zejména, mluví volně, významně, vznešeně a ideálně).* Isidore! Můj umělče!

ISIDOR. Venuše! Můj ideále!

VENUŠE. Miluji tě horoucně. V srdci mém — na tisíci strunkách — chvěje se lahodně — sen mé sladké lásky.

ISIDOR. Venuše! Díval bych se stále jen na tebe!

VENUŠE. Oh! Tvé oči, — tvé oči! Tak láskyplně kochají mé srdce. Nežiji ani na zemi.

ISIDOR. Bez tebe bych nezůstal ani v nebi. *(Upraví Venuši do vhodného postavení a začne ji malovati. Postavení obou je takové, že Venuše jest na pravé straně a Isidor na levé. Když Alžběta přichází z leva z domu, vidí ji Venuše vždy dříve, než Isidor. Ale jak se Venuše trhne, ví již Isidor, že někdo jde a vždy rychle sebeře své náčiní a odkvapí. Při malování může vždy hudba jemně hráti.)*

Výstup 7.

ALŽBĚTA *z domu.*

VENUŠE *(trhne se a má se k odchodu do krámu).*

ISIDOR *(odkvapí v pravo).*

ALŽBĚTA. Venuše, pojď sem. — Proč — —?

VENUŠE. Sestro, nenamahej se. O Konrádovi slyšet, o něm mluvit a být nucena do ná-

klonnosti k němu — to podlamuje můj jemnocit. Sestro! Jsi velice přísná a máš jinou povahu, než já. Proto asi také ta láska, ta ideální láska, která tak krásně — tak jako andělů sen — srdci lahodí, taková láska neměla nikdy přístupu do nitra tvého. Ó — sestro! — Jak nešťastná jsi, že hvězdy nikdy k tobě nemluvily. — Miliony je jich na nebesích a jedna z nich seslala mně sem na zem mého Isidora. Přinesla ho jen pro mne. A ta hvězda bude jemu i mně svítit jen tak dlouho, pokud si budeme věrni. Jinak bude pro nás všude tma, jen samá tma. A proto, kdyby se okolo Konráda leskly miliony zlata, co by bylo platno, když by shasla moje hvězda. *(Odejde do krámu.)*

ALŽBĚTA *(po chvíli přemýšlení).* Ano, ano, Venuše má dobré školy. Já, jako nejstarší z rodiny, byla jsem nucena stále jen těžce pracovat a vzdělání nemám žádného. Proto si asi také každý myslí, že ničemu nerozumím.

Výstup 8.

KONRÁD *z hostince.*

ALŽBĚTA. Konráde, máš také nějakou hvězdu, která svítí jen pro tebe?

KONRÁD. Nevím. *(Stranou a prstem ukazuje k zemi.)* Leda jsou-li tam dole také nějaké hvězdy.

ALŽBĚTA. Zde Konráde. Měla jsem ve své světnici tři sta dolarů. Zítra bude ten politický rámus a bude lépe, abys uložil peníze v krámě do pokladny. *(Podá mu peněženku a odejde do domu.)*

KONRÁD. Dobře, dám je tam. *(Sám.)* Tři sta. — *(Dívá se potajmu do peněženky).* Hrome. O těch jsem ani nevěděl. Ano, dám je do pokladny a večer je ukážu Příhodovi a on sám musí na noc pokladnu zamknout, aby byl jist, že peníze v pokladně jsou. Ano, aby byl úplně jist. Já pak v noci peníze vyfouknu a pokladnu nechám otevřenou. Zítra bude mít Příhoda politickou řeč a do krámu se nepůjde. Příhodovi dnes v hlavě politika zrovna hučí a pozítřku, až najdeme pokladnu otevřenou a prázdnou, nebude se pamatovat, zda ji dnes večer zavřel. Pojďte, mé dolary, já vás uložím, — však se zase brzy sejdeme. *(Odejde do krámu.)*

Výstup 9.

KAJETÁN *z prava. Později* JUDITA *z domu.*

KAJETÁN *(ještě za scénou si prozpěvuje).* Tra — la — la. Tra—la—la *(zapisuje a zpívá ze zápisníku).* Můj strejček, můj strejček — — *(mluví)* k tomu nemohu najít rýmu. Nechám to tedy zatím. *(Píše a zpívá si).* Ach! Judito moje, mé srdce je tvoje — — valčík nebo polka — — ty jsi moje holka — — — ach Judito — —

JUDITA *(vejde).* Volal jsi mne Kajetáne?

KAJETÁN. I toto. Já jenom tak ve zpěvu na tebe vzpomínal.

JUDITA. A jinak na mne nevzpomínáš?

KAJETÁN. Ale dětino! *(Deklamuje).* O tobě myslím, — a ještě myslím, — o tobě zpívám — — — při tobě zívám. Nebo ne, tak ne. — Tebe rád mívám. — Judito, víš co?

JUDITA. Nevím.

KAJETÁN. Dej mi políbení tuhle na levou tvář.

JUDITA. Tedy zavři oči.

KAJETÁN. Ano! *(Zavře oči a nafoukne levou tvář.)*

JUDITA *(políbí si vlastní ruku a pak jí Kajetána lehce udeří do tváře a odkvapí do domu.)*

KAJETÁN *(poskočí a otevře oči).* Tohle si musím poznamenat! *(Zapisuje.)*

Výstup 10.

PŘÍHODA *z leva.*

PŘÍHODA *(vchází a mluví ven z jeviště).* Budete-li pro mne hlasovat, tedy po volbě vás odměna nemine. *(Obrací se ke Kajetánovi).* Přijměte výraz mé úcty. Pěkně dě — — *(zarazí se, když pozná, že jest to Kajetán.)*

KAJETÁN *(směje se).* I to jsem jen já. A já pro vás hlasovat budu.

PŘÍHODA. Jen pro mne hlasuj a všude pracuj. Po volbě tě odměna nemine.

KAJETÁN. To jste právě teď také řekl Kroutilovi.

PŘÍHODA. No, řekl. To víš, Kajetáne, ty jim to také říkej: Naše platforma v politice je: My jsme pro všecko a pro každého. Každého, koho potkáš, přivítej, — srdečně mu zmáčkni a potřes ruku. — Až budu senátorem, dostaneš úřad. *(Odejde do krámu.)*

KAJETÁN *(sám).* To budou časy. Dobrý plat a žádná práce. *(Zapisuje a dělá různé posuňky.)*

Výstup 11.

OLDŘICH *(s lékařskou torbou)*. ROZÁLIE. *Vejdou z leva a mají se k odchodu v pravo.*

KAJETÁN *(když je vidí už skoro zacházející, zvolá za nimi)*. Počkejte pane doktore Oldřichu!

OLDŘICH. Co je? Je někdo nemocen?

KAJETÁN. I ne. Kde pak — teď stonat. Na to je dost času až po volbě. Pane doktore. Jste snad již plnoletý, pravda?

OLDŘICH. Vždyť jest mně již 24 roků.

KAJETÁN *(potřásá mu pravicí)*. Pěkně vás vítám; srdečně vás vítám.

OLDŘICH. No, no! Jen tak nemačkejte.

KAJETÁN. Snad víte, že můj strýček je navržen za konstébla.

OLDŘICH. Toť se rozumí. Vždyť jsem ho, ovšem na jeho žádost, sám navrhl.

KAJETÁN. A byl prý navržen jednohlasně?

OLDŘICH. Ovšem. že. Vždyť jiný kandidát nebyl.

KAJETÁN. A vy snad mu také dáte hlas?

OLDŘICH. To je jisté.

KAJETÁN. Pro něho snad bude hlasovat každý.

OLDŘICH *(dívá se na hodinky)*. Musím již k vlaku.

KAJETÁN. A vy paní Rozálie také jedete pryč?

ROZÁLIE. Ne, doprovázím pouze bratra k vlaku.

KAJETÁN. Ó tak.

OLDŘICH. S bohem!

KAJETÁN. S bohem, pane doktore!

OLDŘICH a ROZÁLIE *(odejdou v pravo.)*

KAJETÁN *(sám)*. U toho je tedy hlas jistý. Zapíšu si jeho jméno *(zapisuje)*. Aha, tohle je nápad. — To je moje myšlenka. Já se každého zeptám, dá-li strýčkovi hlas, čili nic. Ti, kteří řeknou ano, budou zapsáni na pravou stránku a ty, kteří řeknou ne, načmárnu na levou. A tak budeme již před volbou určitě vědět, jak to dopadne a kdo upadne. Dopadne — upadne? Tohle se rýmuje. Z toho se musí složit písnička *(Zapisuje. Potom si to zpívá.)*

Se strýčkem to dobře dopadne
a ten druhý na nos upadne.

Výstup 12.

ALŽBĚTA *z domu.*

ALŽBĚTA *(z hurta)*. Co to zas děláš?

KAJETÁN *(lekne se)*. Já, já? — Co já? Já — pro strýčka vedu politické knihy.

ALŽBĚTA. Odnes ke Kučerovým to zboží. A honem!

KAJETÁN. Již letím. *(Vběhne do krámu.)*

ALŽBĚTA. S těmi lidmi aby se člověk zbláznil. Jediný Konrád si hledí práce.

KAJETÁN *(vrací se z krámu, nese košík se zbožím)*. Už tetičko jsem na cestě.

ALŽBĚTA. A hned ať jsi zpět! *(Odejde do krámu.)*

KAJETÁN. Hned, hned. *(Má se k odchodu v le-*

vo, ale najednou se zastaví a postaví košík na zem). To si musím poznamenat, že se mám hned vrátit. *(Píše a zpívá).* A hned, — — ať jsi zpět.

Výstup 13.

VOZKA *z pravé strany (nese na rameně bednu a složí ji před krám.)*

KAJETÁN. Aha, to je bedna střevíců!

VOZKA. Dobré odpoledne Kajetáne.

KAJETÁN. Sousede Vozko, podejte mně svoji ruku. *(Silně mu potřásá pravicí.)*

VOZKA. No, no! Jen tak nemačkejte!

KAJETÁN. Snad už víte, že můj strýček běží za konstébla.

VOZKA. Ano, to vím.

KAJETÁN. A snad mu také dáte hlas?

VOZKA. Toť se rozumí. Vždyť mu dovážím.

KAJETÁN. Tedy mně ještě jednou honem podejte svoji ruku. *(Opět mu rukou silně potřásá.)*

VOZKA. Děkuji, děkuji!

KAJETÁN. A můžete pro strýčka také rozvážet. Dovezte tohle zboží ke Kučerovým.

VOZKA. Dobře, dobře! *(Vezme košík a chce odejít.)*

KAJETÁN. A zítra se dostavte na tu strýčkovu politickou řeč.

VOZKA. Ano. Zatím na shledanou. *(Odejde v pravo.)*

KAJETÁN. S bohem. *(Sám.)* Toho si zapíšu na pravou stránku. *(Píše.)*

Píseň číslo 1. Můj strejc byl v Čechách sedlákem.

Předehra

Cyril Svoboda

Píseň

mf

Píseň číslo 1.

Můj strejc byl v Čechách sedlákem,
do světa jít dostal touhu.
Když opouštěl Čechy drahé
dal na vždy s bohem plouhu.
Do Ameriky se sotva dostal
Obchodník s hadry se hned z něho stal.
Pak kupoval — máslo, vejce,
teď je kupec z mého strejce.
(:Kde koho potká — výraz mé úcty,
sem tam poklony seká na tucty:)

Však s tím strýc není spokojen,
do politiky se mu chce:
Za konstébla nyní běží,
senát již má na mušce.
Konsulát Prahy — časem v mysli má,
o guvernérství se mu často zdá.
Vždyť už také strýček měl sen,
že je naším presidentem.
(:Kde koho potká — výraz mé úcty,
sem tam poklony seká na tucty:)

Když sem strýček z Čech byl přijel
koukal až hrůza zelený;
otruby mu z hlavy lezly
jak byl pytlem střelený.
Titule dával — čepici smekal
k zemi se strýc ukláněl až hekal.

V ústech držel — si na křivo —
svou dýmku jako kladivo.
(:Kde koho potká — výraz mé úcty,
sem tam poklony seká na tucty:)

Brzy však zde dostal školu,
krojem zdejším byl hned jatý.
Stojatý límec a mašle.
bílý klobouk byl vzatý.
Shodil koženky — světlé vzal katě —
celý se změnil od hlavy k patě.
Za konstébla když neprojde
naše sláva na vždy pojde.
(:Kde koho potká — výraz mé úcty,
sem tam poklony seká na tucty:)

(Dívá se do zápisníku.) Ten souboj se mi zdařil. To bude hodně tragické. *(Deklamuje ze zápisníku.)* Ó — ty — ty! — Ano! — Ouha! — Jak? Ty že jí také miluješ? — Já tě probodnu. — *(Bodne se tužkou a vrávorá zpět.)* Ha! Já, Donšajn — jsem mrtev — já už jsem docela nebožtíkem.

Výstup 14.

ALŽBĚTA a PŘÍHODA *(z krámu.)*

ALŽBĚTA *(chopí vrávorajícího Kajetána a zatřese s ním).*

KAJETÁN *(ulekaně).* Ha! Co to? Ó — to jsi — jste vy tetičko?

ALŽBĚTA *(důrazně)*. Ano, To jsem já. Kde máš ten košík?

KAJETÁN. Vozka ho veze ke Kučerovým.

ALŽBĚTA. Vozka?

KAJETÁN. Já mu chtěl dát něco vydělat. On bude hlasovat pro strýčka.

ALŽBĚTA. Dobře. Teď honem si seber své šaty a můžeš jít o číslo dál!

PŘÍHODA. No, no, Alžběto. Snad to nemyslíš do opravdy?

ALŽBĚTA. Ano, — docela. Ať sype.

PŘÍHODA. To víš, — když já běžím za konstébla — nevyhlíželo by slušně, aby Kajetán Příhoda roznášel zboží.

ALŽBĚTA. Musí pryč.

PŘÍHODA. Tedy mu na cestu upeč nějakou buchtu.

ALŽBĚTA. Jdi! Seber své věci. *(Odejde do domu.)*

KAJETÁN. Mám pouze jeden pár starých kalhot — a ty tam strýčku nechám pro vás. Budu-li propuštěn, vy nebudete zvolen za senátora; a až propadnete, nezbude vám ani na kalhoty.

PŘÍHODA. Já že bych propadl za senátora? *(Rozmýšlí se.)* No, musíš poprosit tetu a ona ti odpustí. Ale teď za ní nechoď. Počkej až do zítra rána — až ona se dobře vyspí a nebude se zlobit.

KAJETÁN. Proč bych ji prosil. To je vaše věc.

PŘÍHODA. Prosím panáčku. Z čeho jsi tak pojednou nafoukaný.

KAJETÁN. Propustíte-li mne strýčku, já vám nafoukám, kde všude koukám, — a co na vás vím, vše tetě povím. — — Tohle se rýmuje. Z toho složím písničku. *(Má se k psaní a odejde do krámu.)*

PŘÍHODA *(překvapeně a ulekaně rozjímá).* Já se třesu. Tohle mne překvapuje! Snad mne ten Kajetán nevyčenichal? — Přece by mne snad neviděl u paní Rozálie? — Hm. — Tak to asi je. — — Bude-li Kajetán propuštěn, hrozí mně tři věci: — katastrofa finanční, — katastrofa morální, — a katastrofa politická. — To musím s Kajetánem dobře urovnat. Jinak bude se mnou zle. Kdyby vyšlo na jevo, že často navštěvuji paní Rozálii, lidé by se hned domýšleli všelijaké možnosti. Nevěřili by tomu, že vlastně k ní chovám hlubokou úctu a že je to pouze čistá, obapolná touha po vysokém vzdělání, která Rozalii a mne vede do vzájemné společnosti.

Výstup 15.

SPRÁVNÝ *(z hostince. Má se k odchodu v levo, ale jak spatří Příhodu, rychle se otočí a chce odejít v pravo.)*

PŘÍHODA *(chytne Správného za kabát).* Hej, pane Správný!

SPRÁVNÝ *(hrubě).* Pane! Zapovídám si, abyste mne chytal za můj kabát!

PŘÍHODA. Za váš kabát? Vždyť jste ho ještě nezaplatil!

SPRÁVNÝ. Máte na něj markýč?

PŘÍHODA. Jak vidím, kupujete jinde.

SPRÁVNÝ. K tomu snad mám právo.

PŘÍHODA. Váš výraz úcty a filosofický pojem jest velmi neuhlazený. Pokud jste potřeboval zboží na dluh, kupoval jste u mne a když máte hotové, kupujete jinde.

SPRÁVNÝ. Kdo vám řekl, že jinde kupuji za hotové? S bohem. *(Chce odejít.)*

PŘÍHODA. Počkejte. Chci vám připomenout váš morální poklesek.

SPRÁVNÝ. Ták? A co je to?

PŘÍHODA. Kdybyste své peníze neprobíjel v hospodě, mohl byste zaplatit své dluhy.

SPRÁVNÝ. Já že jsem opilec?

PŘÍHODA. Co máte za své utracené peníze?

SPRÁVNÝ. A co vy máte za ně?

PŘÍHODA. To je právě to, že nic. Ale počkejte, přinesu vám účet. *(Odejde do krámu.)*

SPRÁVNÝ. Tohle se mně právě hodí. Teď půjdu a po všech hospodách rozhlásím, že Příhoda je prohibičák. A po volbě nebude vědět, zda ho udeřil blesk, nebo hrom. *(Vždy při slově blesk zamává pravou rukou a vztýčeným prstem do výše a při slově hrom totéž učiní levou. Ukáže na hostinec.)* Zde začnu. *(Odejde do hostince.)*

PŘÍHODA *(vrátí se z krámu, nesa v ruce účet. Sám)*. Aha, už vzal do zaječích. Počkej ty neplato! Až budu konstéblem, budeš první, kterého strčím do lapáku.

Výstup 16.

ROZÁLIE *z pravé strany.*

ROZÁLIE. Ah! Pan Příhoda!

PŘÍHODA *(kterému se při její spatření hned vyjasní obličej. K paní Rozálii se chová vždy velmi galantně. Klání se).* Ah! ah! Paní Rozálie! Vysoce nadaná paní, vaše excelence, prosím přijměte můj nenucený výraz úcty!

ROZÁLIE. Děkuji, děkuji.

PŘÍHODA. Snad už víte, že běžím za konstébla.

ROZÁLIE. Ano, bratr mně o tom řekl. Právě jsem ho doprovodila k vlaku.

PŘÍHODA *(nemile překvapen).* Což jede pryč?

ROZÁLIE. Ano.

PŘÍHODA. Ale vždyť přece zítra má dělat mluvčího a úředně mně oznámit, že jsem navržen za konstébla!

ROZÁLIE. Vždyť přijede v devět hodin ráno zpět!

PŘÍHODA. To by tedy bylo zase v pořádku. K zítřku se připravují velké věci. Budu míti velkou řeč o politické filosofii.

ROZÁLIE. To přijdu také!

PŘÍHODA. A hm — paní Rozálie, tento — —

ROZÁLIE. Chcete mně něco říci?

PŘÍHODA. Ano. *(Tajuplně.)* Budete dnes večer sama doma?

ROZÁLIE. Ano. Samojediná.

PŘÍHODA *(zamyšleně).* Samojediná. — — Hm — — hm — — Tedy sama!

ROZÁLIE. Zdá se mi, že mně něco večer chcete říci?

PŘÍHODA. Ano rád bych vám řečnil.

ROZÁLIE. Což. to můžete.

PŘÍHODA *(klaní se)*. Děkuji, moje paničko — vzácná paní. Budu u vás určitě o osmé hodině.

ROZÁLIE. Tedy na shledanou. *(Má se k odchodu v levo.)*

PŘÍHODA. Ano, na shledanou.

OBA. *(Rozchází se a vzájemně se na sebe ohlížejí. Pak zůstanou stát a ohlíží se kolem. Potom dá Příhoda Rozálii znamení, aby šla k němu a oba se k sobě blíží, stále se kol do kola ohlížejíce.)*

PŘÍHODA. Podejte mně vaši ručičku. *(Vezme Rozálii za ruku a drží ji.)* Milá učeno-vznešená paní! Za vašima krásnýma očima dřímá velká duševní učenost; když vás takto držím za ruku, zjevuje se v mém vyvinutém mozku mohutná síla, která pobádá můj nadaný rozum k velké slávě.

Výstup 17.

ALŽBĚTA *z domu.*

ALŽBĚTA *(jak vychází na jeviště, mluví zpět do domu.)* Hned se vrátím.

ROZÁLIE *(lekne se)*.

PŘÍHODA *(lekne se, ale na místě, aby ruku paní Rozálii pustil, nabude rychle duchapřítomnosti a jme se jí rukou potřásati, jako by se byli právě setkali)*. Dobré odpoledne, paní Rozálie, — pěkně vás vítám. To nám dnes pěkně slunce svítí.

ROZÁLIE. Ano, děkuji! *(Pustí ruce.)*

PŘÍHODA. Snad už víte, že běžím za konstébla.

ROZÁLIE. Ano, to vím.

ALŽBĚTA, *(která oba zpozorovala, až když promluvili, přijde blíže a podá Rozálii ruku).* Pěkně vás vítám.

ROZÁLIE. Děkuji, paní Příhodová.

PŘÍHODA. Zastavte se u nás na okamžik.

ALŽBĚTA. Ano, — pojďte do světnice.

ROZÁLIE. Na malou jen chvilku.

ALŽBĚTA a ROZÁLIE *(odejdou do domu.)*

PŘÍHODA *(sám. Položí si ruce na srdce a pozoruje, jak tluče).* To mně srdce ještě buší. To jsem se lekl. Zrovna mně to v mozku brní.

PROMĚNA.

Přední ulice.

Výstup 18.

KONRÁD *z prava.*

KONRÁD. Ano, zdařilo se mně to úplně. Tři sta dolarů jsem pěkně po tmě z pokladny vyčesal. A ty drobné, které Příhodovi zbyly, bylo by třeba chytat na hustý hřebínek. A teď honem k potoku do křoví a tam si penízky uložím do své krabičky. *(Odejde v levo.)*

Výstup 19.

VOZKA. *Dál za ním* SPRÁVNÝ. *Z pravé strany.*

VOZKA *(nese brašnu. Chce odejít v levo.)*

SPRÁVNÝ *(volá za ním).* Počkejte sousede.

VOZKA. Ó, dobrý den.

SPRÁVNÝ. Půjdete dnes vyslechnout tu politickou řec?

VOZKA. Ano! Chci slyšet, co Příhoda umí.

SPRÁVNÝ. Vidíte, jak jste se při mně včera pěkně zadarmo napil. A mne to také nic nestálo. Jak jsem vám včera povídal: Když budeme všude po hospodách říkat, že prohibiční strana už má Příhodu v kapse, dostaneme pití všude zdarma. Ale nejen to, každý hostinský a politikář se při tom ještě musí sám praštit přes kapsu.

VOZKA. A vy jste již něco dostal?

SPRÁVNÝ. Od Bryndy mám pět dolarů.

VOZKA. Vy umíte dobře kolektovat.

SPRÁVNÝ. Toť víte, že to znám. Vždyť je tomu již deset roků, co jsem byl šerifem a od té doby se stále zanáším politikou.

VOZKA. Však vás ta politická škola stála také hodně peněz.

SPRÁVNÝ. Jak to myslíte?

VOZKA. Míním tím, že jste kdysi vlastnil pěknou farmu.

SPRÁVNÝ. A tu již nemám. No, nechme zastaralé věci a mluvme teď o tom, co máme před sebou.

VOZKA. Já jsem tedy s vámi a budu pracovat proti Příhodovi; ale musí to být tajné, aby se o tom nedověděl. Víte přece, že mu dovážím.

SPRÁVNÝ. Já vás nezradím. Jen proti němu pracujte, kde můžete.

VOZKA. To budu.

SPRÁVNÝ. My Příhodu porazíme a vyplatí se nám to.

VOZKA. Je to beztoho nadutý člověk.

SPRÁVNÝ. Ale po volbě nebude vědět, zda ho udeřil blesk, nebo hrom. *(Oba odejdou v levo.)*

PROMĚNA.

Před krámem.

(Krám je ozdoben americkým praporem. Při levé straně stojí nízké řečnické stanoviště. U něho dvě židle, s každé strany jedna. V pravo proti řečništi jsou židle nebo lavice.)

(Hudební pochod.)

Výstup 20.

ALŽBĚTA *z domu.*

(Zůstane u dveří stát. Z leva vyjdou průvodem Kajetán, jenž nese prapor, Oldřich, jenž sedne u řečniště na židli po levé straně, Příhoda, Judita, Venuše, Isidor s malířským náčiním, Rozálie, policajt, Správný, Vozka, Konrád, Břinkalová, lidi a děti. — Někteří z nich nesou menší praporky. Rozálie, Judita a Venuše mají za ozdobu malé praporečky. Průvod přichází vesele a někteří výskají. Ženské si sednou na přední sedadla před řečniště. Mužští za nimi a někteří zůstanou stát. Když se všechno usadí, umlkne i hudba.)

PŘÍHODA. Kajetáne! Běž, přines a rozdej ty doutníky! *(Sedne u řečniště na pravou židli.)*

KAJETÁN. Již letím. *(Vběhne do domu a přinese*

odtud krabici s doutníky, kterou nechá mezi mužskými obejíti, aby si každý vzal co chce. Isidor si doutník nevezme.)

KAJETÁN *(když rozdal doutníky).* Strýčku! Pojďte sem.

PŘÍHODA *(jde k němu).* Co jest?

KAJETÁN. Ohlaste, že píseň, kterou jsem sám složil, zpívat nebudu.

PŘÍHODA *(k přítomným na jevišti).* Ctěné obecenstvo! Výraz mé úcty! Mám to právo, dát vám vědět, že můj synovec, co tuhle stojí, tu píseň, kterou sám složil, zpívat nebude.

VŠICHNI. To nás těší. To nás těší!

OLDŘICH *(povstane).* Kajetáne! Vy mne teď představíte.

KAJETÁN. Ano. Hned. *(Vystoupí na řečniště. Pokašlává a obrátí se k přítomným na jevišti).* Pánové a dámy! Prosím, koukejte všichni sem. *(Ukazuje na Oldřicha.)* Tohle je pan doktor Oldřich. — A také mne velice těší, že mne to těší a mám tu čest vám představiti tuhle mého — *(ukazuje na Příhodu).*

OLDŘICH *(zatahá Kajetána rychle za kabát).* To ne. To je hloupé.

KAJETÁN *(ukazuje na Příhodu).* Tohle že je hloupé?

OLDŘICH. Toho představím já. Pojďte dolů.

KAJETÁN. Ó ták. — Má úcta. *(Pokloní se a sestoupí a vezme si Oldřichovu židli. Až Příhoda povstane a řeční, pak Kajetán usedne na židli, na níž před tím Příhoda seděl.)*

VŠICHNI *(tleskají s výjimkou Alžběty a Správného).*

OLDŘICH *(vystoupí na řečniště).* Ctěné shromáždění, dámy a pánové. Mám tu čest, představiti vám slovutného muže a sice pana Josefa Příhodu.

PŘÍHODA *(povstane a udělá hlubokou poklonu k řečníkovi a k ostatním).*

VŠICHNI *(tleskají).*

OLDŘICH. Slovutný pane Příhodo!

PŘÍHODA *(kloní se k řečníkovi).*

OLDŘICH. Mám tu čest vám oznámiti, že vy, slovutný pane, byl jste od republikánské strany navržen za konstébla.

VŠICHNI *(tleskají).*

PŘÍHODA *(opět se uklání sem tam).*

OLDŘICH. Zároveň pak vám, ctěné shromáždění, oznamuji, — že nyní slovutný náš kandidát nám sám prosloví řeč. *(Sestoupí s řečniště.)*

VŠICHNI *(tleskají).*

PŘÍHODA *(ke Kajetánovi).* Kajetáne! Jdi a přines mi sem skleničku vody.

KAJETÁN. Vždyť snad nebudete mít žízeň.

PŘÍHODA. Všichni velcí muži pijí vodu.

KAJETÁN *(změří úkradem velikost Příhody a pak přinese plecháč vody).* Už letím.

PŘÍHODA *(vystoupí na řečniště).*

VŠICHNI *(tleskají).*

PŘÍHODA *(po nějaké chvíli příprav spustí).* Mojí přátelé na mé straně v politice shromáždění, — — má úcta. *(Vyndá z kapsy několik archů rukopisů. Při*

čtení rukopisu hledí do něho upřeně, takže ani nepozoruje, když posluchači odchází. Čte s řečnickým pathosem): "Joseph Prajhonda, esquier. Zde vám zasílám tu řeč. co" — *(mluví pro sebe.)* Tisíc tento, — to do toho nepatří. *(Honem se chápe druhého listu, z něhož přednáší.)* "Ctěné dámy a pánové. Žádám vaši laskavou pozornost jen na chvíli. Chci vám částečně vysvětliti, proč jsme stranou občanstva amerického."

SPRÁVNÝ a VOZKA *(odejdou do hostince)*.

PŘÍHODA. "Proč jsme strana lidu. My jsme proti železnicím; my jsme proti trustům; my jsme proti monopolu; my jsme proti kapitálu."

BŘINKALOVÁ *(odejde v pravo)*.

KONRÁD *(odejde do hostince)*.

PŘÍHODA. "My jsme pro to, aby dělníci měli celý rok práci; boháči aby platili vysoké clo a chceme, aby vláda sama držela banky."

ALŽBĚTA *(odejde do domu)*.

POLICAJT *(odejde v pravo)*.

PŘÍHODA. "Já nejsem jen pro zlato a stříbro, — ale já jsem — ale — já jsem také zeleňák" *(opakuje z archu tuto řeč, aniž by toho ve svém rozhorlení a zabranosti zpozoroval)*.

KAJETÁN *(jenž si do zápisníku činil poznámky, při opakování řeči usne)*.

PŘÍHODA *(čím dále tím ohnivěji a s větším řečnickým pathosem)*: "Ctěné dámy a pánové! Žádám vaši laskavou pozornost jen na chvíli."

OLDŘICH *(odejde v levo)*.

PŘÍHODA. “Chci vám částečně vysvětliti, proč jsme stranou občanstva amerického. Proč jsme strana lidu.”

ISIDOR a VENUŠE *(odejdou v pravo).*

ROZÁLIE *(odejde za nimi v pravo. Rovněž odejdou lidé i děti).*

PŘÍHODA: “My jsme proti železnicím; my jsme proti trustům; my jsme proti monopolu; my jsme proti kapitálu.”

JUDITA *(odejde do domu a zbývá na jevišti pouze Příhoda a Kajetán).*

PŘÍHODA. “My jsme pro to, aby dělníci měli celý rok práci; boháči aby platili vysoké clo a chceme, aby vláda sama držela banky. Já nejsem jen pro zlato a stříbro, ale já jsem také *(s výkřikem)* zeleňák.”

KAJETÁN *(probudí se, protře si zrak a překvapeně se rozhlíží po židlích, dívá se pod ně, hledí kol do kola a snaží se zjistiti, kam se posluchači poděli).*

PŘÍHODA. “Já jsem proti Wall štrýtu; já jsem proti presidentovi — ne, — já jsem pro presidenta. Já jsem pro presidenta, aby on byl pro všechny lidi a všichni lidi aby byli pro presidenta.” —

KAJETÁN *(skočí mu rychle do řeči).* Jak dlouho bude ta řeč trvat.

PŘÍHODA *(stále zabrán do rukopisu).* Asi 30 minut, — a mlč! *(Řeční dále)*: “Já jsem pro to, aby se lidé snášeli a aby byla jen jedna politická strana. A to aby byla republikánská a žádná jiná.”

KAJETÁN *(zatahá Příhodu za kabát).* Strýčku! Poslyšte strýčku!

PŘÍHODA. Mlč a dej pokoj. *(Řeční).* "Já jsem proti Wall štrýtu! A já jsem —"

KAJETÁN *(křičí).* Hej strýčku!

PŘÍHODA *(stále hledí do rukopisu a rozlobeně se po Kajetánovi rukou rozežene).* U čerta mlč! *(Řeční).* "A já jsem — —

KAJETÁN. — tu za půl hodiny zas. *(Odkvapí v levo.)*

PŘÍHODA. — "proto, aby president dělal tak, jak dělá. Já jsem pro všechno, co se patří a proti všemu, co se nepatří. — Až já budu senátorem —" *(obrací arch, když v tom mu jeden upadne. Sestoupí z řečniště, aby upadlý arch sebral a teprve zpozoruje, že všichni posluchači zmizeli. Ohromen a překvapen, bez dechu a ve velkém napjetí se kolem zvolna ohlíží. Konečně sklamán, posadí se zemdleně na řečniště.)*

(Opona rychle spadne.)

Jednání druhé.

Před krámem.

(Jemná hudba.)

Výstup 1.

VENUŠE. ISIDOR *(malující Venuši). Později z domu* ALŽBĚTA.

ALŽBĚTA *(vstoupí a hledí delší dobu přísně na Venuši).*

VENUŠE *(trhne se, ale hned zase nabude klidu a chvíli odhodlaně a mlčky hledí Alžbětě do očí).*

ISIDOR *(odkvapí v pravo).*

VENUŠE. Nuže, sestro! Chtěla's něco říci?

(Hudba umlkne.)

ALŽBĚTA. Já?

VENUŠE. Ano.

ALŽBĚTA. Nevím.

VENUŠE. Tedy půjdeme do práce.

ALŽBĚTA. Venuše, kam jsem tě poslala?

VENUŠE. Abych vyhledala tvého manžela.

ALŽBĚTA. A našla jsi ho?

VENUŠE. Ne.

ALŽBĚTA. A kde je?

VENUŠE. Asi někde řeční.

ALŽBĚTA. A kde?

VENUŠE. Nevím.

ALŽBĚTA. A kde je Kajetán?

VENUŠE. Také nevím.

ALŽBĚTA. Kam šla Judita?

VENUŠE. To také nevím.

ALŽBĚTA. Holka, tohle už je k zbláznění.

VENUŠE. No, jen ještě ty začni.

ALŽBĚTA. Co?

VENUŠE. Bláznit.

ALŽBĚTA. Vždyť nevím, co se námi konec konců stane! *(Odejde do domu.)*

VENUŠE *(sama).* Konec konců si já vezmu Isidora. *(Odejde do krámu.)*

Výstup 2.

OLDŘICH, KONRÁD, SPRÁVNÝ, VOZKA *(za scénou v hostinci představují čtyry osoby, ne snad, že by úlohy tyto spadaly do jejich, nýbrž jen k vůli ušetření dalších spoluúčinkujících).* PŘÍHODA a KAJETÁN *(rovněž v hostinci).*

SPRÁVNÝ *(zhurta za scénou.)* Jen s nimi ven! *(Po té křičí za scénou všech šest osob, jeden přes druhého ale vše, co který má předepsáno. V celku působí se tím nesrozumitelný hluk. Za scénou mohou být jednotlivé úlohy čteny.)*

OLDŘICH. Musíme oba vyhodit. Jen s nimi ven. Už mi sem vícekráte nesmí. Jen s nimi ven. Jen s nimi ven atd.

KONRÁD. A ten člověk že chce běžet za konstébla? Myslí si, že budeme pro něho hlasovat? Pane, to jsi se v nás šeredně přepočítal atd.

SPRÁVNÝ. Vždyť je to zakuklený prohibiční agent. Dal se koupiti. Zaprodal nás. Za peníze udělá všechno. Jen s nimi na ulici atd.

VOZKA. Myslí si, že je moc chytrý a my všichni že jsme hloupí, a že všechno ví a my nic nevíme. Ale my mu ukážeme, kdo je hloupý atd.

PŘÍHODA. Ouha! Já jsem pan Příhoda. Já běžím za konstébla! Já se nechci prát! Já půjdu sám atd.

KAJETÁN. Proč také mně? Já jsem Kajetán Příhoda. Vždyť jsem vám nic neudělal. Já vám nechci ublížit. Jen mne nechte, já také půjdu sám atd.

PŘÍHODA a KAJETÁN *(vyhozeni na ulici a hluk umlkne. Jeden hledí na druhého překvapeně a kysele.*

Bázlivě pozorují, zda za nimi ještě někdo z hostince nevyběhne. Pausa).

KAJETÁN. Strýčku!

PŘÍHODA. Co je?

KAJETÁN. To si musím poznamenat *(zapisuje).*

PŘÍHODA *(ulekán).* Ha!

KAJETÁN. Co, ha?

PŘÍHODA. Letí sem policajt *(chce odběhnout v levo).*

KAJETÁN *(chce odběhnout do krámu).*

Výstup 3.

POLICAJT *(z pravé strany. Vběhne všechen udýchán a křičí)*: "Stůjte! Stůjte!"

PŘÍHODA a KAJETÁN *(zastaví se).*

POLICAJT. Co to zde bylo za povyk?

PŘÍHODA. Jaký povyk?

POLICAJT. Slyšel jsem rámus na dva bloky daleko!

KAJETÁN. Dva bloky?

POLICAJT. Ano.

KAJETÁN. Tak bych tam měl honem běžet!

POLICAJT. Vy jste chtěli prchnout, jste rozčileni — vy jste se prali.

PŘÍHODA. My? — Vždyť je to můj synovec.

POLICAJT. Jen pojďte *(chopí je oba).*

KAJETÁN. Mistr polís, you nó znáš mně? Das je můj unkl!

PŘÍHODA *(honem podává policajtovi peníze).* Koukejte. Zde je pět dolarů.

POLICAJT *(pustí oba)*. Snad mne nechcete uplatit?

PŘÍHODA. I toto! Chci od vás jen koupit tu vaši prskačku!

POLICAJT. Jakou prskačku?

PŘÍHODA. Tu vaši bouchačku bez násady.

POLICAJT. O ten revolver s uraženým kohoutkem?

PŘÍHODA. Ano, ten co už nestřílí.

POLICAJT. A co s ním budete dělat?

PŘÍHODA. To víte, že z něj střílet nebudu.

POLICAJT. Tak dejte sem *(vezme peníze)*.

PŘÍHODA. To víte, já teď před volbou nechci žádnou ostudu.

POLICAJT *(přátelsky)*. No! A jaký to tedy byl rámus?

PŘÍHODA. Jak víte, běžím za konstébla!

POLICAJT. To vím.

KAJETÁN. A za rok poběhne strýček za senátora.

POLICAJT. Můj hlas dostane.

PŘÍHODA *(chopí policajta za ruku)*. Až já budu senátorem, odměna vás nemine.

KAJETÁN *(pro sebe)*. Toho si zapíšu na pravou stranu *(zapisuje)*.

POLICAJT. Tedy dále.

PŘÍHODA. Byli jsme v tomto hostinci.

KAJETÁN. A začali o politice.

PŘÍHODA. A hostinský mně řekl, že jsem zakuklený prohibiční agent.

KAJETÁN. A že strýčka mají prohibičáci v kapse.

PŘÍHODA. A já mu řekl, že je sprosťák.

KAJETÁN. A v tom se to strhlo.

PŘÍHODA. A my honem vyběhli ven.

KAJETÁN. Zrovna jsme letěli.

POLICAJT. Já se musím na ty chlapíky podívat. *(Odejde do hostince.)*

PŘÍHODA. A já se raději vytratím. *(Odejde do krámu.)*

KAJETÁN *(sám)*. A já si to všechno poznamenám. Z toho by se mohla složit politická fraška. *(Píše a nepozoruje vracejícího se policajta.)*

POLICAJT *(vrací se z hostince, drží v ruce peníze, které strká do kapsy. Pro sebe)*. Od hostinského jsem také dostal pětku. Takové hodné lidi je škoda zavírat. *(Odejde v pravo)*.

KAJETÁN *(sám)*. Tohle bude politická opera. *(Zpívavě deklamuje)*

Hostinský soudek piva načal;
Strejček s politikou začal;
ale řekl málo jen
a již honem letěl ven.

(mluví) a já jsem běžel za ním.

Výstup 4.

JUDITA *z leva (hledí smutně na Kajetána)*.

KAJETÁN. Ah, Judito!

JUDITA *(smutně)*. Ach!

KAJETÁN. Kde jsi byla?

JUDITA. Doma u maminky.

KAJETÁN. A co je ti?

JUDITA. Ach velká těžkost u srdce.

KAJETÁN. Honem, řekni mně to.

JUDITA. Já se upláču *(pláče)*.

KAJETÁN. Judito. Neřekneš-li mně to, budu také plakat.

JUDITA. Ach! Ach! Maminka mně řekla, že si tě nesmím vzít. *(Pláče)*.

KAJETÁN. Že ne? Že ne? *(dá se také do pláče)*.

OBA *(podívají se jeden na druhého a dají se zase do pláče)*.

KAJETÁN. Tohle si musím zapsat. *(Chce psát.)* Já nevidím. Já oslepnu.

JUDITA. Utřu mu ty perly *(utírá mu slze)*.

KAJETÁN. Až budeš má, budeš si zas utírat svoje.

JUDITA. Maminka mně také řekla, že budu plakat, když si tě vezmu. ale já vím, že když tě nedostanu, budu plakat ještě víc.

KAJETÁN. A co proti mně tvoje matka namítá?

JUDITA. Říkala, že básník a písničkář ženu a děti neuživí.

KAJETÁN. Což, děti se uživí samy. Jen když jim dáme jíst.

JUDITA. A já snad vařit umím.

KAJETÁN. A což až já sepíšu nějaké divadlo! To nebude nic?

JUDITA. A oba budeme hrát.

KAJETÁN. Až bude strejček senátorem, dostanu úřad.

JUDITA. Já už musím do kuchyně.

KAJETÁN. Ó, nemám červené oči?

JUDITA *(podívá se na něho)*. Jen málo.

KAJETÁN. Ty také jen málo *(odejde do krámu)*.

JUDITA *(odejde do domu)*.

Výstup 5.

VOZKA *z leva, potom* SPRÁVNÝ *z hostince.* *(*VOZKA *přinese a dá před krám bednu. Potom zase chce odejíti v levo, v tom vejde:)*

SPRÁVNÝ. Hej sousede Vozko!

VOZKA. Nuže, co nového?

SPRÁVNÝ. Z této hospody byl už Příhoda vyhozen.

VOZKA. Že ano?

SPRÁVNÝ. Všechny hostinské jsem již proti němu poštval.

VOZKA. Tomu se povede zle o volbě.

SPRÁVNÝ. Nemáte žízeň?

VOZKA. Inu! Jedna by neškodila.

SPRÁVNÝ. Nebudou škodit ani dvě. Pojďte. Kandidáti to vše zaplatí.

VOZKA. Souhlasím. *(Oba odejdou do hostince.)*

Výstup 6.

KAJETÁN *z krámu.*

KAJETÁN *(nese kbelík s vejci. Rozžehne svíčku a prohlíží vejce)*. No, zrovna prvé vejce má ú-

plné zatmění. Bude lépe, když počkám, až ta Břinkalová bude při tom *(píše)*.

Výstup 7.

PŘÍHODA, OLDŘICH *z krámu (rozmlouvají spolu)*.

PŘÍHODA. To víte pane doktore. Dostanu-li zítra velkou většinu za konstébla, mám do roka senátorství jisté.

OLDŘICH. Já se o tu většinu postarám.

PŘÍHODA *(chopí Oldřicha za ruku)*. Až budu senátorem, dostanete úřad hlavního lékaře ve státním blázinci.

KAJETÁN *(povstane)*. Budeme tam strýčku aspoň mít známého, kdyby se stalo a buď vy, nebo já přišli jsme do blázince *(prohlíží opět vejce, píše atd.)*.

PŘÍHODA. Hleď si práce.

OLDŘICH. O nějaký úřad, pane Příhoda, se mně nejedná. Příčiny, proč pro vás pracuji, spočívají v tom, že váš politický protivník jest mým nepřítelem. A je také vaším nepřítelem. Povídal, že jste plný pytel počasí.

PŘÍHODA. Já plný pytel počasí? Já! — Já, — člověk obeznámený v politické filosofii. Ale počkej, ty Čmelíku. Tebe po volbě nenajdou ani s drobnohledem.

OLDŘICH. To ponechte na starosti mně. Já mu ukážu, jakým je maličkým broučkem.

PŘÍHODA. Ano pane doktore, vaše slovo v politice má velkou váhu.

OLDŘICH *(dívaje se na hodinky).* Musím však již jíti. Mám cestu na venek.

PŘÍHODA. K nemocnému?

OLDŘICH. Ano *(volá do krámu).* Tož pojď tedy, sestro!

Výstup 8.

ROZÁLIE *z krámu.*

ROZÁLIE *(nese balíček).* Jsi již hotov?

OLDŘICH. Ano! Půjdeme!

PŘÍHODA. Paní Rozálie, koupila jste si vše, co jste si přála?

ROZÁLIE. Ano. Koupila jsem též sud jablek.

PŘÍHODA. Pošlu vám je ještě dnes.

OLDŘICH. S bohem, pane Příhodo!

PŘÍHODA. S bohem, doktore! A s tou politikou to tedy vezměte hákem.

OLDŘICH. Ano. Ráno budu v čas u volebního osudí a strhnu všechno pro vás *(odejde v pravo).*

ROZÁLIE. S bohem *(jak se Oldřich obrátí k odchodu, podstrčí Příhodovi do ruky lístek a pak odejde za Oldřichem.*

PŘÍHODA. S bohem. pane Rozálie. *(Ohlédne se zda ho Kajetán nepozoruje a pak zády k němu obrácen čte potichu lístek.)*

KAJETÁN *(zpozoroval, že Rozálie Příhodovi cosi podstrčila. Kloktá vejcem u ucha a pak k němu čichá, při čemž neustále dává pozor na Příhodu. Pak dí pro sebe).* To už také zavání, — a hodně.

PŘÍHODA *(přečetl již lístek a dává jej do levé*

šosové kapsy, při čemž však lístek vypadne k zemi. Příhoda má se k odchodu v levo. Kajetán se vzchopí a chce lístek zvednout, když se Příhoda vrací zpět a Kajetán na místě, co by lístek zvedl, stoupne oběma nohama na něj a začne zívat a se protahovat).

PŘÍHODA. Snad se ti nechce spát?

KAJETÁN. Ba! Musím se trochu protáhnout. U těch nasezených vajec by člověk zdřevěněl.

PŘÍHODA. Kajetáne, jdu teď k holiči, neboť se musím nechat trochu zušlechtit. Dnes ve tři hodiny odbýváme tajnou schůzi s jedním politikářem.

KAJETÁN. A kdo je to?

PŘÍHODA. Člověk s druhé strany, ale pracuje pro mne a já ho nesmím prozradit.

KAJETÁN. Tak už tedy raději jděte, abyste třetí hodinu nezameškal.

PŘÍHODA. Půjdu. Dej však zavézti k Rozálii ten sud jablek, aby tam byly do půl třetí!

KAJETÁN. Což bude míti Rozálie návštěvu?

PŘÍHODA. To ne! Doktor však o půltřetí pojede na venek a kdyby jela s ním, bylo by pak již zamčeno.

KAJETÁN. To vám řekl doktor, že pojede o půltřetí?

PŘÍHODA *(lekne se a pro sebe).* Tisíc tento. *(Ke Kajetánovi)* Ano, řekl mi to.

KAJETÁN. Tak běžte, abyste nezmeškal.

PŘÍHODA. Již jdu. *(Obrátí se k odchodu a Kajetán se chce opět sehnouti pro lístek, ale v tom se Přího-*

da opět obrátí ke Kajetánovi. Ten se zase rychle narovná a protahuje se.)

PŘÍHODA. Kajetáne! Dříve, než to máslo od Břinkalové koupíš, dobře k němu přičichni. *(Odejde v levo).*

KAJETÁN *(sám).* Pořád jen abych čichal. *(Opatrně se ohlédne a pak rychle lístek sebere a čte)*: "Pane Příhodo! Můj bratr pojede dnes o půltřetí hodině na farmu deset mil vzdálenou. Budu ve tři hodiny sama doma. Rozálie." — Mhm! Proto se musí nechat zušlechtit. To je tedy ta tajná schůze. Aha! Vrací se. Hledá lístek. Položím ho sem! *(Položí lístek k levé straně, kudy Příhoda odcházel a pak pilně prohlíží vejce.)* No to je div, tady je dobré vejce.

PŘÍHODA *(rychle se z leva vrací v úzkostech a hledá sem tam).* Kajetáne!

KAJETÁN. Co se stalo?

PŘÍHODA. Měl jsem v levé šosové kapse směnku na dvacet dolarů a pozoruji nyní, že v kapse je pouze díra.

KAJETÁN. Počkejte, já se také podívám. *(Prostrčí mu ruku děravou kapsou, až ruka děrou proběhne.)* Ano, kapsa má díru horní i dolní. Směnku jste asi ztratil.

PŘÍHODA. Tak je to. Směnku jsem ztratil. Neviděl jsi nic?

KAJETÁN. Směnku jsem neviděl.

PŘÍHODA. Byl zde také někdo jiný?

KAJETÁN. Nebyl.

PŘÍHODA. Tož tedy rychle hledejme.

KAJETÁN *(chodí za strýcem).* Ano, hledejme!

PŘÍHODA *(spatří pojednou lístek a skočí po něm).* Ah, zde je. To jsem se polekal. Už jsem se domníval, že je pryč. Teď si to dám do té kapsy, která má jen horní díru. *(Dá si lístek do pravé šosové kapsy a odejde v levo.)*

KAJETÁN *(sám).* Počkejte strýčku. Teď už určitě vím, že nejste tak nevinným, jakým se zdáte.

Výstup 9.

BŘINKALOVÁ *z krámu. (Drží mísu s máslem. Na místě mísy možno použíti umývadla.)*

BŘINKALOVÁ. Nuže, jak je? Mnoho-li bylo těch vajec?

KAJETÁN. Což myslíte, že jsem je vybíral, prohlížel a počítal, když jste při tom nebyla?

BŘINKALOVÁ. A proč ne?

KAJETÁN. Chci, abyste byla také při tom, tak abyste sama také viděla, slyšela a cítila.

BŘINKALOVÁ. Tedy dobře.

KAJETÁN. Sedněte si zde. *(Prohlíží vejce.)*

BŘINKALOVÁ. Nu dobře! *(Sedne si na bedničku.)*

KAJETÁN. A vidíte. Tu jsou právě tři zkažená.

BŘINKALOVÁ. To nemůže být, tolik zkažených vajec.

KAJETÁN *(ukazuje jí proti svíčce jedno vejce).* Podívejte se. Je v něm bubák, jako můj nos.

BŘINKALOVÁ. Ale vždyť já jsem je sebrala všechny dnes ráno.

KAJETÁN. A prodáváte vejce také jinde?

BŘINKALOVÁ. Ne. Obchoduji jenom s vámi.

KAJETÁN. Tak! Zde to máme. Sebrala jste je všechny dnes ráno. A jsou tomu už tři neděle, co jste zde s vejci byla naposledy. Sbíráte tedy vejce jednou za tři týdny.

BŘINKALOVÁ. Ale vžyť také vejce jíme.

KAJETÁN. Zde to tedy máme. Dobré vejce sníte a zastuzená kuřata vozíte nám.

BŘINKALOVÁ *(ostřeji)*. Panáčku!

KAJETÁN. Co?

BŘINKALOVÁ. Budete-li takto mluvit, nebudeme spolu dlouho vařit.

KAJETÁN. Vařit? — A vy ještě myslíte to vejce vařit? Podívejte se. Vždyť je dokonce již naklované *(dá si vejce k uchu a pozorně naslouchá)*.

BŘINKALOVÁ. To snad není možná.

KAJETÁN *(drží vejce stále u ucha)*. Ale ocáskem už neklepá. *(Mrští vejcem do kbelíku. Čichá si k prstům a ošklíbá se.)*

Výstup 10.

PŘÍHODA *z leva.*

PŘÍHODA *(ještě za scénou)*. Ano, pane Kučero. Až budu senátorem, tož na vás budu pamatovat. *(Vejde.)*

BŘINKALOVÁ *(vstane)*. Pane Příhodo. Zde mám také něco másla. Mnoho-li platíte za libru?

PŘÍHODA. Platíme od sedmi do patnácti centů.

BŘINKALOVÁ. Zde je. *(Podá mu mísu. Přestávka.)*

PŘÍHODA *(čichá k máslu a při tom se ošklíbá).* Mhm!

BŘINKALOVÁ. To je máslo, jako marjánka.

KAJETÁN *(pro sebe).* Spíše asi jako stará Marjána!

PŘÍHODA *(stranou).* Vyhlíží to jako tvaroh a zapáchá jako limburský sýr.

BŘINKALOVÁ. Nuže, co bude? Patnáct centů? — Ne?

PŘÍHODA. Milá osobo, to právě nevím.

BŘINKALOVÁ. Co nevíte?

PŘÍHODA. Právě patnáct centů nemohu dát!

BŘINKALOVÁ. A proč? Což to není pěkné mazání?

PŘÍHODA. To záleží na tom, jaké mazání s ním kdo chce dělat.

BŘINKALOVÁ. Pane Příhodo! Snad vím, jak se dělá máslo. Chci znát vaši cenu.

PŘÍHODA. Nemohu vám dát více, než sedm centů.

BŘINKALOVÁ *(překvapeně).* Tááák?

KAJETÁN *(posmívá se po ní).* Cáák? *(Zapisuje.)*

BŘINKALOVÁ. To je hezké!

KAJETÁN *(stranou).* Děvče české.

BŘINKALOVÁ. Na patnáct centů lákáte a potom dáváte jen sedm?

KAJETÁN *(stranou).* A vyhodit máslo za dům?

PŘÍHODA. Ale milá matko, — patnáct centů, to je cena za máslo, které může už jíst senátor!

BŘINKALOVÁ. A moje máslo že není nejlepší? Tak mne chcete urážet!? Maj kudnes! Za to sem více nevkročím! Nosr! *(Má se k odchodu.)*

PŘÍHODA. Počkejte. Dříve zaplaťte co jste nám dlužna!

Výstup 11.

KONRÁD *z krámu. (Vstoupí když už Břinkalová láteří.)*

BŘINKALOVÁ *(láteří čím dále, tím hlasitěji a ohnivěji. Když se schyluje ke konci jejího křiku, běží ke kbelíku s vejci).*

KAJETÁN *(když vidí, že Břinkalová běží pro kbelík, chopí honem kbelík, do kterého vejce překládal a s výšky vysype vejce do kbelíku Břinkalčina)*

BŘINKALOVÁ. Já zde dlužna?! Ty můj milý Jakube! Já nejsem nikomu dlužna ani cent! Ani cent!! Tak vy tedy umíte lidi šidit a šulit? Tak vy tedy umíte lidi o peníze připravovat? Jste vy to humbukáři. Vy strakatý, nafouklý Příhodo, vy si myslíte, že budete konstéblem? Nebo snad dokonce senátorem? Hahahaha!! Vy nadutý bramborový votrubo! To spíše doletí červené prasátko na měsíček! Z vás by v senátu bylo pěkné hovádko s dlouhýma ušima! Vaše podvody roznesu, rozkřičím — a rozhoukám po celém okolí, aby každý člověk věděl, co jste zde za lidi. *(Běží si pro kbelík)* Já zde nejsem ani cent

dlužna! Ani cent!! *(Odkvapí s křikem, nesouc svoje máslo a vejce, v pravo.)*

VŠICHNI *(u vytržení mlčky chvilku za ní hledí.)*

KAJETÁN *(po chvilce ticha).* Tohle si musím poznamenat *(píše).*

PŘÍHODA. Kajetáne, domníváš se, že by se mohlo stát, abych já propadl?

KAJETÁN. Tu babiznu byste měl zažalovat pro urážku na cti a já bych vám šel za svědka. Vždyť vám nadala, že jste "strakatý nafouklý Příhoda; že jste nadutý bramborový votruba; a že by z vás v senátu bylo pěkné hovádko s dlouhýma ušima!" To vše vám mohu dosvědčit, že je to pravda! *(Odejde do krámu.)*

PŘÍHODA *(dosud zdrcen).* Konráde, domníváš se, že bych se nemohl státi senátorem?

KONRÁD. Snad se nedomníváte, že vás ta ženská porazí?

PŘÍHODA *(srdečně mu potřásá ruku).* Konráde, až budu senátorem, budu na tebe jistě pamatovat.

KONRÁD. Nu, když já pro vás na všechny strany spravedlivě nepracuji, tož nikdo. A doufám, že toho budete vždy pamětliv.

PŘÍHODA. Budu, budu. Děkuji ti.

KONRÁD. Ale po lupiči, který vám uloupil oněch tři sta dolarů, měl byste bedlivěji pátrati!

PŘÍHODA. Teď před volbou — to víš Konráde — že mně nezbývá k tomu času. Ale hned po volbě, jakmile budu konstéblem, zahájím stihání. *(Odejde do krámu.)*

KONRÁD. Snad se nedomnívá, že až bude konstéblem, padne mu lupič zrovna do náruče? Jen počkej Příhodo, tebe hlava hodně pobolí, než lupiče dopadneš. — Musím Venuši sdělit, že bohatnu. Řeknu jí, že dostávám peníze z Čech. *(Chce odejít do krámu.)*

Výstup 12.

VENUŠE *(z krámu. Má na hlavě klobouk.)*

KONRÁD. Venuše, právě teď bych s tebou rád promluvil.

VENUŠE. O čem to má být?

KONRÁD. Čím více poznávám tvé dobré srdce, tím více se zvětšuje moje láska k tobě. Stávám se skoro tvým otrokem. Leč otročit není třeba ani tobě, ani mně. Každý den očekávám, že mně z mého dědictví dojde obnos dvou tisíc dolarů. Později dostanu ještě více a —

VENUŠE. Domníváš se, že za tvoje peníze zaprodám svoji lásku? O nikdy, nikdy! *(Odejde v pravo.)*

KONRÁD (sám). Ty svéhlavá. Však až okusíš bídy, zatočím s tebou jinak *(odejde do hostince).*

Výstup 13.

KAJETÁN *z krámu.*

KAJETÁN *(sám. Drží v jedné ruce zapečetěné psaní a v druhé zápisník).* To je nápad! Plán! — Ba — divadelní myšlenka. Ano. Sepíšu divadlo ze skutečného života. Hlavním charakterem bude kupec a politikář. Druhým hlavním charakterem jeho synovec — klerk a básník. Pak přijde mladý dok-

tor. Bydlí se svojí sestrou. Ona je čiperná vdovička. Doktor odjede na venek. Kupec vdovičku navštíví. Ona si dá dovézti sud jablek. A zde přije hlavní dramatický výjev. Až vdovička sud otevře, shledá v něm místo jablek básníka. Obchodník a vdovička jsou v pasti. *(Otevře dveře do domu.)* Judito! Pojď sem na okamžik.

Výstup 14.

JUDITA *z domu.*

JUDITA. Nuže, co jest nového?

KAJETÁN. Mnoho.

JUDITA. Tedy mluv!

KAJETÁN. Ale je to tajnost!

JUDITA. Já to nevyzradím.

KAJETÁN. Nuže, poslouchej! Onen lístek se jménem Rozálie, který Konrád přibil na sud s jablky, odstraníme a připevníme na jiný sud.

JUDITA. Proč to?

KAJETÁN. Já se potom do toho sudu skryji, ty mne v něm zavřeš a budu dovežen na místě jablek k Rozálii.

JUDITA. Ty do sudu! A vejdeš se tam?

KAJETÁN. Ano! Zkusil jsem to již.

JUDITA. A co bude dál?

KAJETÁN. Rozuměj tomu takto! Až budu jednou v sudu, budu úplně ztracen a nikdo nebude o mně věděti.

JUDITA. Rozumím.

KAJETÁN *(ukazuje Juditě obálku).* Zde je do-

pis, který strýček dostane, až budu v sudu. V něm je stanoven požadavek, že tvá matka musí okamžitě svolit, abys se mohla za mne provdat, sice že se pověsím.

JUDITA *(lekne se)*. Oběsíš?

KAJETÁN. Vždyť přece neříkám, že se oběsím, nýbrž pověsím. A pověsím se třeba na tebe!

JUDITA. Kajetáne, to je znamenitý nápad!

KAJETÁN. Tebe musím dostat!

JUDITA. Jen kdyby to už bylo!

KAJETÁN. Jdi nyní do krámu a počkej tam na mne.

JUDITA. Přijď brzy za mnou. *(Odejde do krámu)*.

KAJETÁN *(sám, volá v pravo)*. Sousede Vozko, pojďte sem!

Výstup 15.

VOZKA *z prava.*

VOZKA. Dobrý den!

KAJETÁN. Děkuji! Sousede! Tam v krámě je sud jablek s nápisem Rozálie. Ten zavezete do jejího domu.

VOZKA. Ano, hned! *(Chce jít do krámu.)*

KAJETÁN. Počkejte. Ona není teď doma. Ale jablka musí u ní býti určitě ve dvě hodiny a čtyřicet pět minut.

VOZKA. Dobře!

KAJETÁN. Dále pro vás mám ještě jedno a sice velmi důležité poslání.

VOZKA. A co to bude?

KAJETÁN. Tento dopis doručíte mému strýčkovi Příhodovi. A totiž ve dvě hodiny a patnáct minut. Je právě zde ve svém příbytku. *(Odevzdá mu dopis.)*

VOZKA. A kde budete vy?

KAJETÁN. Ve dvě hodiny a čtvrt budu na jistém místě a přeji si, abyste tento dopis odevzdal přesně v určenou dobu.

VOZKA. Učiním tak!

KAJETÁN *(dá mu peníz)*. Zde je dolar. A vykonáte-li vše tak. jak si přeji, dám vám potom ještě sud jablek.

VOZKA. Ručím za to, že udělám vše, jak si přejete.

KAJETÁN. Doufejme, že se zase sejdeme, ačkoliv jest možno, že také nikdy *(odejde do krámu)*.

VOZKA *(neví, co si o tom všem má myslet. Až do okamžiku, kdy Příhodovi odevzdá dopis, dívá se stále na hodinky)*. Co to vše znamená? Nu, budeme to brzy vědět. Prozatím počkám zde v hostinci. *(Chce vejít do hostince)*.

Výstup 16.

KONRÁD, SPRÁVNÝ *(z hostince)*. *Potom* JUDITA *z krámu.*

KONRÁD. Právě vhod sousede!

VOZKA. Ano, již mně Kajetán řekl, že mám odvézt sud jablek k Rozálii.

KONRÁD. Já přivalím sud.

JUDITA. Ke je Kajetán?

KONRÁD. Nevím *(odejde do krámu)*.

JUDITA. Neviděli jste Kajetána?

VOZKA. Já o něm nevím.

SPRÁVNÝ. A já s ním nevařím.

JUDITA. Kde by asi byl? *(Odejde v levo.)*

SPRÁVNÝ *(dá Vozkovi peníze)*. Sousede, zde mám pro vás pět dolarů od naší politické strany.

VOZKA. Děkuji vám. Však se činím dle možnosti.

SPRÁVNÝ. Až bude po volbě, nebude Příhoda vědět, zda ho udeřil blesk, nebo hrom.

KONRÁD *(přivalí z krámu sud a nechá jej na jevišti)*. Zde jsou ta jablka.

VOZKA. Dobře. Já je tam v pravý čas zavezu.

KONRÁD. A já musím do práce v krámě *(odejde do krámu)*.

SPRÁVNÝ. A my si zajdeme k Bryndovi. Narazil dnes už druhý soudek volebního piva.

VOZKA. Půjdu, ale jenom na jednu. Mám před sebou důležitou práci.

OBA *(odejdou do hostince)*.

Výstup 17.

PŘÍHODA, ALŽBĚTA *(z domu)*.

PŘÍHODA *(v rozmluvě s Alžbětou)*. No, no, moje milá, drahá ženuško. Snad ještě není tak zle.

ALŽBĚTA. Ale vždyť mimo Konráda si nikdo z vás krámu ani nevšimne!

PŘÍHODA. Nevšimne? Já přece vidím krám každý den.

ALŽĚTA. Zdali pak ale víš, že máme den ode dne více dluhů?

PŘÍHODA. To se po volbě všechno zaplatí.

ALŽBĚTA. A s čím?

PŘÍHODA. No s čím? Já nemohu rozumět, že ty, — jenž bys měla mne nejlépe znát, — dosud nepochopuješ význam mojí moudrosti. Ani si nedovedeš přestavit, jak nenucené vážnosti se všude mezi chytrými lidmi v politice těším.

Výstup 18.

JUDITA *z leva.*

JUDITA *(vážně).* Kde je Kajetán?

ALŽBĚTA. Což není v krámě?

JUDITA. Tam jsem ho hledala.

ALŽBĚTA. Tak je to stále.

JUDITA. Co jste mu udělali?

PŘÍHODA. Já nic.

ALŽBĚTA. Proč se tážeš?

JUDITA. Že před chvíli byl tak smutný.

ALŽBĚTA. Smutný?

PŘÍHODA *(s udivením).* Kajetán Příhoda smutný?

JUDITA. Nikdy jsem jej tak dosud neviděla.

PŘÍHODA. A co by mu bylo?

JUDITA. Nevím. Ale mne to tíží.

Výstup 19.

VOZKA *z hostince. (V levé ruce drží hodinky a v pravé psaní.)*

ALŽBĚTA. Půjdeme jej hledat. Začneme v krámě.

ALŽBĚTA, PŘÍHODA, JUDITA *(mají se k odchodu, ale když Vozka na ně promluví, obrátí se všichni k němu).*

VOZKA. Počkejte, pane Příhodo.

PŘÍHODA. Co se stalo?

VOZKA. Počkejte zde. Musím vám za chvilku doručit zvláštní psaní.

PŘÍHODA. Psaní?

VOZKA. Ano.

PŘÍHODA. Tedy mně ho dejte.

VOZKA. Dosud nesmím. Mám vám je dodati určitě ve dvě hodiny a patnáct minut.

PŘÍHODA *(pojednou pozná na obálce rukopis).* To je Kajetánovo písmo. Sem s dopisem.

VOZKA. Jen hezky počkejte. Bude to brzo.

VŠICHNI *(ve velkém napjetí, mlčky a takřka bez dechu hledí na hodinky, jež Vozka drží. Ruku, v níž drží dopis, má spuštěnou dolů. Jak se počíná blížit určený čas, počíná Vozka pomalu zdvihat ruku s dopisem, při čemž ostatní jeví stále stupňované napjetí. Pak Příhoda nervosně trhne rukou, což je znamením, aby všichni současně řekli)*:

ALŽBĚTA. Už je čas.

JUDITA. Teď je to.

VOZKA. Zde máte *(dá Příhodovi dopis.)*

PŘÍHODA. Dejte sem *(vezme dopis a chvěje se, chvatně jej otevře).*

ALŽBĚTA. Čti nahlas.

PŘÍHODA *(čte)*: "Moji drazí. Víte, že je Judita moje vyvolená, ale matka její zakázala jí se mnou se zasnoubit. Oznamte jí okamžitě, že nedovolí-li hned Juditě, aby si mne mohla vzíti, že budu za třicet minut viset. Svolí-li, aby si mne Judita mohla vzíti, nechť hasiči ihned zazvoní jako na poplach. Já to uslyším a vrátím se ihned k vám. Nesvolí-li, tedy se pod trestem smrti nesmí zvonit a já budu viset. Váš synovec, Kajetán Příhoda."

JUDITA *(rozčileně a hlasitě)*. Teto, strýčku, honem k mamince.

PŘÍHODA *(křičí)*. Honem, kde jste kdo! Pomoc! Pomoc!

Výstup 20.

KONRÁD *z krámu.* SPRÁVNÝ *z hostince.* VENUŠE *a* ISIDOR *z prava.*

ALŽBĚTA. Někdo tam musí běžet.

JUDITA. Honem, honem, nebo bude pozdě.

PŘÍHODA. Ko z vás umí nejvíce utíkat?

ISIDOR. Já, já!

PŘÍHODA. Tedy poletíš k matce Judity.

ISIDOR. Ano.

PŘÍHODA. A dej jí toto psaní, aby si je přečetla. *(Dá mu psaní.)*

ISIDOR. Již letím. *(Chce běžet.)*

PŘÍHODA. Počkej. Řekne-li, že si Judita smí Kajetána vzít, tož vyběhni ven, házej klobouk do výše a já budu stát u zvonice a jak uvidím, že vyhazuješ klobouk, dám znamení, aby se ihned zvonilo. Nesvo-

lí-li, tedy na mne takhle kývej s kloboukem a já tam také poletím. Ona musí svolit. A nyní utíkej.

ISIDOR. Jako srnec. *(Odběhne v levo, nesa s sebou náčiní.)*

PŘÍHODA. Já běžím ke zvonu *(odběhne v levo.)*

VENUŠE. Co to všechno znamená? *(Odběhne v levo.)*

KONRÁD. Co se to strhlo? *(Odběhne v levo.)*

SPRÁVNÝ. Půjdeme za nimi *(odběhne v levo).*

VOZKA. Já také *(odběhne v levo).*

(Odbíhání jednoho za druhým musí jíti rychle za sebou).

JUDITA. Tetičko, tetičko! Jak to asi dopadne? Já bych tu ránu nesnesla.

ALŽBĚTA. To víš, že dobře. Vždyť Kajetán má dobré srdce a moje sestra jistě povolí.

JUDITA. Teto podívejte se *(hledí a ukazuje v levo).*

ALŽBĚTA. Co se děje?

JUDITA. Isidor je už skoro tam.

ALŽBĚTA. Brzy budeme věděti — —

JUDITA. Teto, hleďte, hleďte!

ALŽBĚTA. Co je?

JUDITA *(v radostném rozčilení).* Klobouk létá do výše.

ALŽBĚTA. Skutečně.

JUDITA. A strýček dává znamení na zvonici.

ALŽBĚTA. Už to začne. *(Z kulisou v levo se zvoní na poplach až do spadnutí opony.)*

Výstup 21.

Z leva přikvapí PŘÍHODA, ISIDOR, VENUŠE, KONRÁD, SPRÁVNÝ *a* VOZKA. *Z prava* OLDŘICH, ROZÁLIE, POLICAJT, BŘINKALOVÁ *a lid.*

VŠICHNI *(každý křičí, co má předepsáno, takže dohromady povstane nesrozumitelný hluk. Komu je třeba, nechť opakuje své věty, tak aby byl lomoz v plném proudu až do spadnutí opony.)*

PŘÍHODA. Judito, Judito! Pojď, budeme samou radostí jásat. My jsme vyhráli, my jsme vyhráli.

JUDITA. To je ukrutná radost. Já se z té radosti zblázním. Můj Kajetán. Kajetán bude můj. On bude můj.

ALŽBĚTA. Vyhráno! Kajetán je zachráněn a ty Judito budeš jeho žena. Budeš jeho žena. Jeho žena.

ISIDOR *(vyhazuje klobouk do výše).* Hurá! My jsme vyhráli. Kajetán dostane Juditu. Judita bude jeho. Ona bude jeho.

VENUŠE *(mává vesele šátkem).* Můj umělec! Můj Isidor doběhl. On má dobré nohy. On doběhl v čas. On doběhl.

KONRÁD. Jaký je to hloupý rámus? Já žádný oheň nikde nevidím. Řekněte mně, co to je?

OLDŘICH. Kde hoří? Kde je oheň? Honem haste. Kde je voda? Kde jsou hasiči? Haste! Haste!

ROZÁLIE. Co je to zde za rámus? Já nevidím žádný oheň. Nevím proč ten rámus je.

POLICAJT. Lidičky! Nedělejte rámus a honem mně řekněte, kde hoří. Honem, kde hoří?

BŘINKALOVÁ. Kde je Příhoda. Já mu nejsem dlužna ani cent, ani cent. Já ho zničím. Já ho zničím.

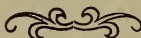
SPRÁVNÝ. Proč je takový rámus? Ti lidé blázní. Nevím, co to je, zda blesk, či hrom.

VOZKA. Tohle je rámus. A to všechno způsobilo Kajetánovo psaní. Kajetán umí pobláznit lidi.

(Zvonění přestane, jak opona padá.)

(Všichni umlknou, jakmile zvon umlkne.)

(Opona rychle spadne.)

Jednání třetí.

Světnice u Rozálie.

(Skříň nebo kumbálek ve světnici, V pravo stolek se dvěmi židlemi. Stůl, nebo stolek v levo.)

Výstup 1.

ROZÁLIE *z leva.*

ROZÁLIE *(přistrojená jak byla na ulici v předešlém jednání. Sundává klobouk a vrchní kabátek.)* To bylo rámusu, jakoby celé město hořelo. Ale Kajetán vyhrál a Judita bude jeho. *(Dívá se na hodinky.)* Brzy budou tři hodiny. Příhoda zde bude co nevidět.

(Klepání.)

ROZÁLIE *(jde ke dveřím).* Jen dál. Ó, pan Příhoda.

Výstup 2.

PŘÍHODA *z leva. Nese deštník.*

PŘÍHODA. Ano, já jsem pán a vy jste paní; žádné služebnictvo. Moje velevážená paní, račte pochopit můj vele-váženě-úcty-hodný výraz mé úcty, před vaší vele-excelencí.

ROZÁLIE. No, no, to je titulů.

PŘÍHODA. Každému, co mu patří. Vím, jak mám k dámě promluvit, když ji potkám.

ROZÁLIE. Jest již Kajetán doma?

PŘÍHODA. Ještě ne, ale snad brzy bude. Ptal jsem se Judity, kde Kajetán je a řekla mně, že mně to poví, až se domů vrátí. Já jsem se na Juditu umělecko-pátravě-významně podíval a ona s filosofickým pohledem lyricky mukla; s humornou ironikou se tragicky zasmála a fortelně po fraucimorsku řekla, to že všechno si její Kajetán vymyslil. *(Oba si sednou.)*

ROZÁLIE. Ten má nápady.

PŘÍHODA. Má rozum po strýčkovi, jenom že má nadání k divadlu a já k politice. O tomhle jeho kousku budou všechny noviny mnoho psáti. Tím se také jméno Příhoda veřejně proslaví a já budu za rok jistě zvolen za senátora. Vašemu bratru doktorovi dám úřad a vy s ním budete bydleti ve velkém městě.

ROZÁLIE. To bylo vždycky mým přáním, žíti ve velkém městě. Za to vám přinesu zákusek. *(Vstane.)* Proč jste mně však neposlal ta jablka.

PŘÍHODA. Což jste je nedostala?

ROZÁLIE. Ne.

PŘÍHODA. Vždyť jsem Kajetánovi řekl, že zde jablka musí býti ve dvě třicet.

ROZÁLIE. Kajetánovi?

PŘÍHODA. Tisíc — — — Proto zde ještě nejsou. On asi s tím jeho věšením na jablka zapomněl. *(Klepání.)*

PŘÍHODA *(vyskočí a chopí se klobouku a deštníku)*. Hrome, Josef. Kam se rychle skryju?

ROZÁLIE. Zde! Honem sem *(otevře skříň)*.

PŘÍHODA. Rychle. Já se třesu. *(Otevře skříň a vklouzne tam)*.

ROZÁLIE *(zamkne skříň a volá v levo)*. Jen dál.

Výstup 3.

VOZKA *(z leva přivalí sud. Kajetán v sudě)*.

ROZÁLIE. Ó, to jsou ta jablka.

VOZKA. Velice mne to, ctěná paní, mrzí, že jsem je v čas nepřivezl. Ale splašili se mně koně a celé město přeběhali. Můj přítel Správný chtěl koně chytit, ale oni mu přejeli levou ruku, rozbili mu obličej a letěli dál. Správný asi zítra k volbě nepřijde.

ROZÁLIE. A sud s jablky nespadl?

VOZKA. Ne. Ale je div, že se nerozsypal, neboť lítal do výšky a sem tam se po voze kutálel, jakoby v něm byl živý ďábel. Tedy s bohem! *(Odejde v levo.)*

ROZÁLIE. S bohem! *(Odemkne skříň.)* Polezte tedy.

PŘÍHODA *(dosud ve skříni)*. Je už pryč?

ROZÁLIE. Již odešel.

PŘÍHODA. Podívejte se, aby nepřišel někdo jiný.

ROZÁLIE *(podívá se v levo).* Ne nikdo nejde.

PŘÍHODA *(vyleze, ale nechá si klobouk a deštník ve skříní).* Musím si dát pozor, abych si udržel svůj dobrý karakter, sice bych se nestal senátorem.

ROZÁLIE. Jen to ne. Tak bych se nikdy do velkého města nedostala.

PŘÍHODA. A vy právě do velkého města patříte.

ROZÁLIE. Nuže, nyní si tedy vezmeme zákusek.

PŘÍHODA. Já otevřu sud.

ROZÁLIE. Zde jest kladívko. *(Vezme kladívko z pravé strany a podá je Příhodovi. Sama odejde v pravo.)*

PŘÍHODA *(vytáhne hřebíky z horní obruče, již pak sejme).* Snad v tom není nic zlého, když Rozálii navštívím, vždyť je to přece velmi vznešená dáma! A kdyby lid nehledal hned ve .všem cosi špatného, tedy bych poměr můj s paní Rozálii mohl veřejně hlásat právě tak jak ve skutečnosti je, a totiž: vzájemně poučné pobavení dvou lidí, kteří se vyšinuli tuze vysoko než aby jeden druhého ponížil.

ROZÁLIE *(přinese z prava skleničky a jídlo).* A jaká jsou ta jablka?

PŘÍHODA. Toť víte, že pěkná. Hned uvidíme. *(Napřáhne s kladívkem na vršek sudu, ale v tom se ozve klepání.)*

PŘÍHODA. Rychle, rychle. Jen tam. *(Pustí kladívko a vklouzne do skříně.)*

ROZÁLIE *(zamkne skříň a volá v levo)*. Jen dál!

Výstup 4.

BŘINKALOVÁ *z leva.*

BŘINKALOVÁ *(má zavázaný obličej a hledí jen jedním okem)*. Dobré odpoledne, paní Rozálie!

ROZÁLIE. Vítám vás. Co se stalo, že jste tak zavázaná, nemohu vás ani poznat?

BŘINKALOVÁ. Já jsem Břinkalová.

ROZÁLIE. Ó, paní Břinkalová.

BŘINKALOVÁ. Žádná paní. Kdybych byla paní, neměla bych rozbitou hubu.

ROZÁLIE. Ba, snad obličej?

BŘINKALOVÁ. Ano. A kde je doktor?

ROZÁLIE. Jel na venek a vrátí se asi za tři hodiny domů.

BŘINKALOVÁ. Tři hodiny? To bude moc dlouho.

ROZÁLIE. A jak se vám to stalo? Splašili se vám koně?

BŘINKALOVÁ. I ne. Nejdříve jsem se splašila já a potom se splašil můj starej?

ROZÁLIE. Váš manžel?

BŘINKALOVÁ. Ano. A přejel mně přes hubu.

ROZÁLIE. Snad přes obličej.

BŘINKALOVÁ. Ano.

ROZÁLIE. A s čím? S vozem?

BŘINKALOVÁ. I ne. S klackem.

ROZÁLIE. S klackem?

BŘINKALOVÁ. A teď mne sem zavezl, aby mně doktor hubu zašil. — — No, když není doma, tak tedy s pánembohem! *(Odejde v levo.)*

ROZÁLIE *(odemkne skříň)*. Nuže tedy, polezte zase ven.

PŘÍHODA *(ještě ve skříni)*. Již ta Břinkalová odešla?

ROZÁLIE. Ano, je pryč. *(Zpozoruje Příhodu převlečeného.)* Hahaha! Vy jste ženská!

PŘÍHODA. Co všechno člověk neučiní, aby ho nebylo poznat!

ROZÁLIE. Ale vystupte přece, abych viděla, jak vám to sluší?

PŘÍHODA *(má na sobě směšně navlečené ženské šaty, na hlavě ženský klobouk s pentlemi, kterými si klobouk přivázal pod bradu na uzel. S klobouku splývá na obličej závoj. Vystoupí ze skříně a přehodí si závoj přes klobouk, takže je viděti odkrytý jeho obličej)*. Ach paní Rozálie, — zda by mne byla Břinkalová takto poznala?

ROZÁLIE. Zajisté že nikoliv.

PŘÍHODA. Již jsem tím strachem všechen schvácen.

ROZÁLIE. Vezmeme si tedy svačinu. *(Vezme kladívko a jde k sudu.)*

PŘÍHODA. A já si sundám tu maškarádu. *(Dělá, jako by chtěl ženské šaty se sebe svléknout.)*

ROZÁLIE *(vyrazí kladívkem svršek sudu, zděsí se a vykřikne)*. Hú! Tam je to živé.

PŘÍHODA Nějaké zvíře! *(Chopí stůl a rychle s ním zakreje sud a sám si sedne na vrch, zatěžuje tak vršek sudu.)* Tam buď mrcho. A co je to za zvíře?

ROZÁLIE. Já nevím!

PŘÍHODA. Má to rohy?

ROZÁLIE. Já nevím!

PŘÍHODA. Má to nohy?

ROZÁLIE. Má to rohy, nebo nohy!

PŘÍHODA. Má to kopyta, nebo klepeta?

ROZÁLIE. Já nevím!

PŘÍHODA. Má to hlavu nahatou, nebo chlupatou?

ROZÁLIE. Hodně chlupatou!

PŘÍHODA. To je čert.

ROZÁLIE. Anebo ďábel.

PŘÍHODA. Máte zde bambitku?

ROZÁLIE. Ano, revolver.

PŘÍHODA. Přineste ho.

ROZÁLIE. Ano *(odejde a hned z prava přinese revolver)*.

PŘÍHODA. Je nabitý?

ROZÁLIE. Podívejte se.

PŘÍHODA. Ano, je.

ROZÁLIE. A co teď?

PŘÍHODA. Sedněte si sem na moje místo a já prostřílím sud jako řešeto.

ROZÁLIE. Já bych ten stůl na tom neudržela.

PŘÍHODA. Umíte střílet?

ROZÁLIE. Neumím.

PŘÍHODA. To byste mne tedy mohla zastřelit.

ROZÁLIE. A proč vás zastřelit?

PŘÍHODA. Protože byste se snadno chybila sudu. Ale já něco vím! Budu počítat do tří, jedna, dvě, tři. Až řeknu jedna, dvě, tož rychle odskočím a křiknu tři a v tom vy vystřelíte do sudu.

ROZÁLIE. A jak se z toho střílí.

PŘÍHODA. S dírou směrem k sudu.

ROZÁLIE. Kde se to zmáčkne?

PŘÍHODA *(ukazuje)*. Tuhle se to natáhne a zde se to zmáčkne.

ROZÁLIE. Tedy začněte počítat *(naměří k sudu, otočí obličej a zavře oči)*.

PŘÍHODA. Počkejte! Otevřte oči a dívejte se sem. Právě před volbou se přece nedám zastřelit.

ROZÁLIE. Už se dívám.

PŘÍHODA. Já teď začnu. Tedy pozor! — — — Jedna, — — —

KAJETÁN *(v sudě vzkřikne a shodí stůl s Příhodou se sudu. Drží ze sudu vzhůru zápisník a tužku. V sudě nemá klobouk na hlavě)*.

PŘÍHODA *(sveze se se stolem se sudu k zemi, ale brzy se vzchopí a ustrašeně odskočí dále)*.

ROZÁLIE *(s výkřikem vrávorá zpět)*.

KAJETÁN. Nestřílejte! Nestřílejte! To jsem já.

PŘÍHODA *(stáhne si záboj přes obličej)*. Kdo je to?

KAJETÁN. Já Kajetán. *(Vystrčí hlavu poněkud více ze sudu.)*

PŘÍHODA *a* ROZÁLIE. To je Kajetán.

KAJETÁN. No strýčku, pojďte mně pomoci.

PŘÍHODA. A ty mne znáš?

KAJETÁN. No snad! Pojďte honem, nebo zde zhynu.

PŘÍHODA *(odhrne si s obličeje závoj)*. Což nemůžeš ven?

KAJETÁN. Ne! Nemohu se ani hnout.

PŘÍHODA. A co je ti?

KAJETÁN. Mám zlámaný kříž.

ROZÁLIE. Kříž?

KAJETÁN. Nohy mám jako dřevěné.

ROZÁLIE. Dřevěné?

KAJETÁN. A jsem jako na třísky rozbitý.

PŘÍHODA *(začne Kajetána tahat ze sudu)*. Nu, polez tedy ven.

KAJETÁN *(křičí bolestí)*. Ó jej, ó jej. Nechte mne.

PŘÍHODA. Vždyť přece musíš ven.

KAJETÁN. Já chci doktora.

PŘÍHODA *(stranou)*. Ale já ne.

KAJETÁN. No dělejte něco.

PŘÍHODA. Položíme sud a Kajetána vytáhneme. *(Položí sud, otvorem na stranu, ne proti obecenstvu. Rozálie sud zadržuje. Příhoda vytáhne Kajetána, posadí jej na podlahu a drží jej, aby neklesl.)*

KAJETÁN *(stále bolestí běduje)*. Já to nesnesu. Já omdlím. Zemřu.

PŘÍHODA. Dejte mu vína.

ROZÁLIE. Hned. *(Odnese revolver v pravo a z téže strany přinese sklenku vína, kterou Kajetánovi podá.)*

PŘÍHODA. Víno tě občerství.

KAJETÁN *(pije).* To je něco pro život.

PŘÍHODA. Dejte mu ještě jednu.

ROZÁLIE. Zde Kajetáne.

KAJETÁN *(pije).* To je celý život.

PŘÍHODA. Je ti lépe?

KAJETÁN. Zůstanu na živu. Pomozte mně na židli. *(Posadí se za pomoci Příhodovy na židli, ale naznačuje, že trpí bolestmi, když protahuje údy a sem tam se ohmatává.)* Do smrti už do sudu nepolezu.

PŘÍHODA. A proč jsi do něj lezl.

KAJETÁN. Abych dostal Juditu.

PŘÍHODA. Nu, tu jsi vyhrál.

KAJETÁN. Ano vyhrál.

ROZÁLIE. A ona vyhrála vás.

KAJETÁN. Ale už jsem se domníval, že se ze mne v sudě stanou povidla.

PŘÍHODA. Hrome. Zapomněl jsem na tu maškarádu *(svleče ženské šaty a sejme klobouk).*

KAJETÁN. A co jste to dělal za blázna?

ROZÁLIE. Tak ho poděsila Břinkalová. *(Odnese ženské šaty do skříně.)*

PŘÍHODA. A kdo tě do sudu zadělal?

KAJETÁN. Judita.

PŘÍHODA. A víš, kdo tě sem vezl?

KAJETÁN. Snad všichni čerti.

ROZÁLIE. Čerti?

KAJETÁN. Lidi to nebyli.

PŘÍHODA. A ví Judita, že jsi zde?

KAJETÁN. Ví. Ale neví, že jste zde také vy. A teta to také neví.

ROZÁLIE. A snad ani věděti nebude.

KAJETÁN. No snad nejsem tak na rozum padlý, abych něco takového vyzvonil.

PŘÍHODA. Kajetáne! V tobě jsem se nikdy nesklamal. Zde je deset dolarů. *(Dá mu peníze.)*

KAJETÁN. To od vás neberu co úplatek, nýbrž za službu. Mám za vámi plat za dva měsíce.

PŘÍHODA *(nechce, aby to Rozálie slyšela)*. Pst. pst.

KAJETÁN. Paní Rozálie, už jste ta jablka zaplatila?

ROZÁLIE. Ano.

KAJETÁN. Já je dám Vozkovi za to, že mne sem tak pěkně přivezl.

ROZÁLIE. Jen dej.

KAJETÁN. A strýčku, teď jsem přišel na vaše tajné schůze.

PŘÍHODA. Já přišel k doktorovi.

KAJETÁN. Ale dejte si jen pozor, aby vás zde doktor nezastihl.

ROZÁLIE. Ručím vám za to, že naše známost nemá v sobě černé skvrny.

KAJETÁN. Ale lidé jsou pomlouvační a těm se bude věřit a ne vám.

PŘÍHODA. Paní Rozálie je vznešená, učená dáma. Ona povznáší můj rozum vysoko nad jiné lidi.

KAJETÁN. Až potud nic nevyzradím. Ale spatřím-li vás zde ještě jednou, pak to tetě řeknu. A potom

ona vás oba povznese hodně vysoko. S bohem! *(Odejde v levo.)*

PŘÍHODA. Paní Rozálie! Mně přebíhá po těle mráz.

ROZÁLIE. Čeho se bojíte?

PŘÍHODA. Mé ženy.

ROZÁLIE. Vezměme si tu svačinu. Pak budete moci jít.

PŘÍHODA. Já už zde nemám stání!

ROZÁLIE. Ale jen si přisedněte.

PŘÍHODA. Raději abych už šel.

ROZÁLIE. Už je to na stole. Jen si sedněte.

OBA *(sednou ke stolu, jedí a pijí víno).*

PŘÍHODA. Víte asi již, že dnes večer mám pronésti svoji velkou závěrečnou politickou řeč. Moje nervy se musí poněkud utišit, než začnu.

ROZÁLIE. Víno vás posilní. Vypijte jednu sklenku. *(Naleje mu vína.)*

OBA *(mlčky chvilku jedí. Potom:)*

ROZÁLIE. Pst. *(Chvilka mlčení a pak Rozálie vyskočí.)* Zdá se mně, jakobych někoho slyšela.

PŘÍHODA. To není možná. *(Sedí rovněž tiše a pak vyskočí.)*

OBA *(přechází sem tam po špičkách a naslouchají).*

PŘÍHODA. Snad přece nikdo nejde. Už jako bych byl senátorem. Lidé nenechají člověku ani chvilku pokoje.

ROZÁLIE. Podívejte se. Tam venku je můj bratr.

PŘÍHODA. Ještě ten.

ROZÁLIE. Jde sem.

PŘÍHODA. Rychle. *(Vklouzne do skříně.)*

ROZÁLIE *(jak za Příhodou v rychlosti zavírá dveře skříně, nevšimne si, že přiskřípla šosy Příhodova kabátu, které částečně zůstanou ze skříně čouhat. — Zamkne skříň a pak se obrátí v levo).*

PŘÍHODA *(ve skříni).* Rozálie! Paní Rozálie.

ROZÁLIE. Buďte zticha.

Výstup 5.

OLDŘICH *z leva.*

ROZÁLIE. Co se stalo, že's nejel na farmu?

OLDŘICH. Vozkovi se splašili koně. Správný je chtěl zastavit a potom potřeboval doktora, aby ho zaflastroval. A to mne zdrželo. Teď si musím vzíti nové zásoby. — Ó, víno na stole. To si také vezmu.

ROZÁLIE. Byla zde Břinkalová a častovala jsem ji.

OLDŘICH *(jí a pije).* A co chtěla?

ROZÁLIE. Aby's jí sešil obličej, který jí její pan manžel rozbil.

OLDŘICH. Hahaha. Jen ať si jde k ševci. *(Zpozoruje ze skříně vyčnívající šos.)* Ó, — snad jsi mně nekoupila nový kabát?

ROZÁLIE *(zpozoruje šos a lekne se).* To jsem to vyvedla. Chtěla jsem tě kabátem překvapit a tu to máme.

OLDŘICH *(ohmatává šosy).* Je to pěkná látka. To bude pro léto. A zdali pak mně také padne? *(Chce otevřít skříň.)* Je snad zamčeno?

ROZÁLIE. No, počkej, až ti ho věnuji darem.

OLDŘICH. No dobře. *(Opět ohmatává šos kabátu.)* Ale ten stojí aspoň za dvanáct dolarů. A zdá se mně, že je už něco v kapse. Snad účet za kabát *(vyjme z kapsy šosu obálku a z té lístek. Pro jistotu nechť má Oldřich ještě jedno psaní u sebe připravené. — Čte).* Pane Příhodo! Můj bratr pojede dnes ve dvě hodiny a půl deset mil daleko na farmu. Já budu ve tři hodiny sama doma. — Rozálie.“ — *(Přestávka. Jako by tomu nemohl věřiti. Dívá se na Rozálii a pak do lístku a zase opáčně.)* Sestro! To nemohu pochopit. Co to znamená? Je to pravda? Je to možné? Může to být? *(Chce opět otevřít skříň, — která je však zamčena. Položí ucho na dveře. Potom čichá k šosu.)* Ano. Čpí to politikou. Je to jeho usmolený kabát. *(Dívá se do lístku.)* A zde jest jeho jméno. Zde jest její jméno. Je to tedy pravda. Jistá, hanebná pravda. *(Položí lístek na stůl.)* Otevři honem skříň. Já ho musím rozpárat!

PŘÍHODA *(ve skříni).* Pomoz mně tatíčku. Já jsem nevinen.

OLDŘICH. Dej mně klíč a to hned!

PŘÍHODA. Mám ženu a dvě děti!

ROZÁLIE *(jež po celou dobu jevila veliké rozčilení).* Ale bratře, prosím tě — —

OLDŘICH. Klíč sem. Nebo to rozbiju sekerou.

ROZÁLIE *(dá mu klíč).*

OLDŘICH *(odemkne skříň).*

PŘÍHODA *(vyrazí ze skříně, bez klobouku a ohání se deštníkem).* Já se nechci prát. Nechci se prát.

OLDŘICH. Vlezte si do sudu.

PŘÍHODA. Já? Vždyť bych se do něho nevešel!

OLDŘICH. Do sudu! Nebo vás zastřelím! *(Mávne rukou k zadní kapse.)*

PŘÍHODA. Už tam lezu. *(Honem vstoupí do sudu.)* Nu a co mám teď dělat?

OLDŘICH. Jen tam stůjte. Ostatní udělám sám.

PŘÍHODA. A co chcete dělat?

OLDŘICH. Rozálie, přines mně bambitku.

PŘÍHODA. Vražda! Vražda! *(Chce ze sudu.)*

OLDŘICH *(pohrozí mu)*. Ani hnout!

ROZÁLIE. Já bambitku nepřinesu.

OLDŘICH. Já ho tedy dříve zabiju a potom zastřelím.

PŘÍHODA. Ale dříve mne pusťte na vzduch. Já se trochu proběhnu.

ROZÁLIE. Anebo počkej. Já tedy bambitku přinesu. *(Chce v pravo.)*

OLDŘICH. Počkej! Ty by's se třeba nevrátila. Dej na něj pozor. A unikne-li, vícekráte tančiti nebudeš. *(Odejde v pravo.)*

PŘÍHODA *(jak Oldřich odejde, vyskočí ze sudu a bez klobouku a s deštníkem v ruce upláchne v levo)*.

ROZÁLIE *(prchne v pravo, ale jiným vchodem, než kterým Oldřich přichází)*.

OLDŘICH *(s revolverem v ruce se vrací na jeviště, když Příhoda a Rozálie jsou již pryč. Honem se podívá do skříně a pak do sudu, pod stůl a kol do kola. Pak uchopí se klobouku a odkvapí v levo)*.

PROMĚNA.

Přední ulice.

Výstup 6.

PŘÍHODA *z leva.*

PŘÍHODA *(na místě klobouku má na hlavě uvázaný svůj červený šátek. Nad sebou drží roztažený deštník a sice hodně při hlavě, tak aby jej nebylo poznat. Přikvapí všecek udýchán. Ohlíží se kolem).* Příhodo! Příhodo! To je ostuda. — Zdali pak mne přece lidé nepoznají? Zítra již bude volba a kdyby tohle přišlo na jevo, propadl bych a senátorem bych se nestal. Klobouk mně tam zůstal. To bylo zrovna, jako když hoří. Doktorovi jsem ani nedal "s bohem." A on, jako doktor se člověka ani nezeptá, co ho bolí. Aha! Ještě za mnou letí! *(Chce odkvapit v pravo, ale narazí na policajta.)*

Výstup 7.

POLICAJT *z prava.*

POLICAJT. Cō to? Ó, pan Příhoda. A co to máte na hlavě?

PŘÍHODA. Husí kůži.

POLICAJT. Snad šátek.

PŘÍHODA. Podívejte se. Ten mne chce zastřelit *(ukáže v levo a sám odskočí na pravo).*

Výstup 8.

OLDŘICH *z leva.*

OLDŘICH *(v jedné ruce revolver, v druhé svůj klobouk).* Kde je? Honem, kde je?

POLICAJT. Zde! *(Chopí se doktora a odejme mu revolver.)* A teď pojďte se mnou.

OLDŘICH. Já?

POLICAJT. Ano, vy!

OLDŘICH. To jsem blázen.

PŘÍHODA. Pozdrav pánbů.

OLDŘICH. Proč mne? Toho zde vezměte.

PŘÍHODA. To byste pane maršále učinil velkou mýlku.

POLICAJT. Proč Příhodu. Vždyť nic nedělá.

OLDŘICH. Ale dělal.

POLICAJT. A co dělal?

OLDŘICH. To je příliš domácí záležitost, než abych ji mohl rozhlásit.

POLICAJT. Tož tedy musím vzíti pouze vás.

OLDŘICH. Nuže půjdu, ale před soudem celou věc vysvětlím. Soud chci míti ještě dnes večer. Chci dáti Příhodovi ještě před volbou dobrou oznámku.

PŘÍHODA. Pane maršále! Pojďte sem. Chci s vámi soukromně promluviti.

POLICAJT. Tak doktore, zde stůjte!

OLDŘICH. Dobrá. Vždyť neuteku.

POLICAJT *(přistoupí k Příhodovi)*. Nuže, co dobrého?

PŘÍHODA. Řekněte mu, že jej pustíte, když půjde pěkně domů. Já vám za to večer vrazím do dlaně desítku.

POLICAJT. Dejte mně ji hned. Počkejte na mne tuhle za rohem.

PŘÍHODA. Dobře! *(Odejde v pravo.)*

POLICAJT. Na přímluvu pana Příhody vás propouštím, ale s tou podmínkou, že jej nebudete více pronásledovat.

OLDŘICH. Dobrá. Střílet jej nebudu. Bylo by to škoda. Vždyť běží za konstébla. Ale zabiju jej politicky, že zítra po volbě nebude ani vědět, co jej uhodilo. Já mu ukážu. Dejte mně bambitku.

POLICAJT. Až později.

OLDŘICH. Také dobře. S bohem! *(Odejde v levo.)*

POLICAJT. S bohem. *(Sám.)* A teď za Příhodou pro desítku. Proč bych čekal do večera. Když člověku něco patří, má kolektovat a sice hned. *(Chce odejít v pravo.)*

Výstup 9.

VOZKA *z leva.*

VOZKA. Hej! Pane maršále!

POLICAJT. Co dobrého?

VOZKA. Soudní písař žádá, abyste se u něho co nejdříve zastavil.

POLICAJT. A co mně asi chce?

VOZKA. Má prý pro vás nějakou listinu, týkající se pana Příhody.

POLICAJT. Jděte tedy na úřad a řekněte, že tam budu za několik minut.

VOZKA. Jdu tam hned. *(Odejde v levo.)*

POLICAJT *(sám v myšlenkách).* Listina, týkající se Příhody a od soudu? — To se mně nelíbí. — Ano, teď honem pro tu desítku! *(Odejde v pravo.)*

Výstup 10.

KAJETÁN *z leva.*

KAJETÁN *(sám).* Jen se podívejme. Já se ztratím a když se v krámě opět najdu, je zase pryč Judita. Kudy asi šla? To bude obejmutí, až se zase shledáme! Desítku, kterou mně strýček dal, potřebuji jako soli. Nejdříve musím Juditě koupit mašli a zlatý snubní prsten. Sobě musí koupit nový zápisník, bílou vestu, hodinky a svatební kalhoty. V domácnosti budeme potřebovat kamna, dva houpáky a postel.

Výstup 11.

JUDITA *z leva.*

JUDITA. Kajetáne!

KAJETÁN. Judito!

OBA. Už tě mám *(vlctí si do náručí).*

JUDITA. Však jsem měla strachu, že se v sudě udusíš.

KAJETÁN. Udusit? Milá holka, já měl vzduchu! Vždyť jsem lítal v povětří, jako plecháč na psím ohonu. — Judito, do smrti již nepolezu k vůli žádnému děvčeti do sudu.

JUDITA. No! Mne už máš a jinou snad nikdy nebudeš chtít.

KAJETÁN. Ještě jinou! Ta by mně mohla přijít! Dvě ženské! To by byla pěkná komedie.

JUDITA. Komedie? S čím?

KAJETÁN. S tou druhou ženskou.

JUDITA. Nevím, kam s tím stále míříš.

KAJETÁN. Já už namířil. Teď jen střílím.

JUDITA. Je ti snad líto, že's mne dostal?

KAJETÁN. Vždyť tě přece ještě nemám.

JUDITA. A já jsem myslila, že je to již jisté! Počkej, — tohle řeknu mamince. *(Dá se do pláče.)*

KAJETÁN *(honem zapisuje).* To je vidět, jak měkké srdce ta holká má.

JUDITA. Ze mne nemusíš dělat žádnou divadelní figuru, rozumíš? *(Vyrazí mu z ruky zápisník.)*

KAJETÁN *(sebeře zápisník).* No, no, Judito! Tohle jsou ode mne hloupé žerty. Dokážu ti hned, že tě mám rád. Zde to mám napsané. *(Deklamuje ze zápisníku.)*

Judito, Judito! Ty's moje — já tvůj!
Na všechny časy jsme svoji — stůj co stůj!
Já stále myslím jenom na tě.
Tebe miluji celou — od hlavy až k patě.

(Mluví.) Nu a víš co! Poleť sem ty hrdličko a já tě chytnu do klece. *(Rozevře náruč pokud možno nejvíce, drže do výše tužku a zápisník.)*

JUDITA *(upejpá se stydlivě).* Mohu?

KAJETÁN. No, pojď. — — No!

JUDITA. Já se nehněvám.

KAJETÁN. No, Judito! Já čekám!

JUDITA *(blíží se zvolna ke Kajetánovi a náhle mu padne do náruče).*

KAJETÁN. Tohle si musím poznamenat. *(Pustí Juditu, zapisuje a mluví zároveň).* On rozevře klepeta — ona mu tam vletí.

JUDITA. Ó — já jsem, já jsem celá —

KAJETÁN. A já jsem také celý. — — Ale že jsem celý, to mohu děkovati jen tomu, že se sud nerozsypal. — — *(Tajemně.)* Judito! Chci ti říci něco tajného!

JUDITA. Nuže mluv.

KAJETÁN. To není jen tak "Nuže mluv." To se nesmí vyzradit. Týče se to váženého člověka, s kterým jsme v jednom domě.

JUDITA. Ale teď právě to musím zvědět.

KAJETÁN. Když jsem byl v sudě, přišel jsem na velkou tajnost.

JUDITA. Nuže mluv. Já nikomu slovíčka nevyzradím.

KAJETÁN *(ohlíží se kolem)*. Snad nás nikdo neslyší!

JUDITA *(rovněž se ohlíží)*. Nikdo.

KAJETÁN. Já vím, kdo strýčkovi ukradl těch tři sta dolarů.

JUDITA. A kdo?

KAJETÁN. Konrád.

JUDITA. Konrád?

KAJETÁN. Ano! Ten ulízaný Konrád. Dnes, dříve než sud se mnou vyvalil z krámu, sehnul se pěkně potichu k pokladně, vybral z ní peníze a vsunul si je do kapsy.

JUDITA. A jak jsi to ze sudu viděl.

KAJETÁN. Děrou od suku.

JUDITA. A domníváš se, že také ona tři sta ukradl?

KAJETÁN. Toť víš, že když ukradne málo, ukradne také hodně.

JUDITA. A proč to tedy tajit?

KAJETÁN. Až vyzkoumám, kam peníze ukládá, tož ho potom vyzradím.

JUDITA. A ták?

KAJETÁN. Půjdeme domů! Ale dříve si zapějme o věrné naší lásce.

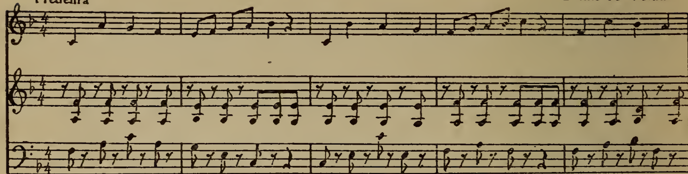
Píseň číslo 2.
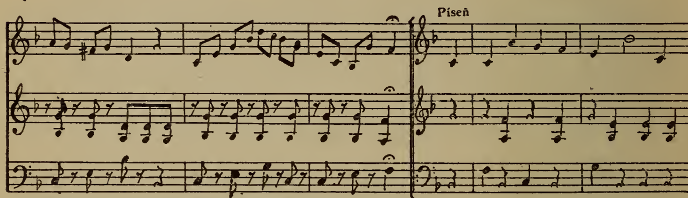
JUDITA. Až budu tvoje žena,
to budou lidé koukat.
KAJETÁN. Závidět mně to budou,
však já si budu foukat.
JUDITA. To bude život krásný
a nikdy žádná žalost.
KAJETÁN. Náš život bude píseň
a jenom samá radost.
JUDITA. V mém srdci je tak milo,
pro tebe to v něm klape.
KAJETÁN. A já mám srdce z másla
podmáslí mně z něj kape.
OBA. To bude život krásný
a nikdy žádná žalost
náš život bude píseň
a jenom samá radost.

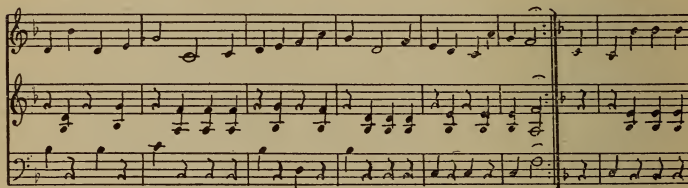
JUDITA. Upeku hodně jídel,
až budem svatbu slavit

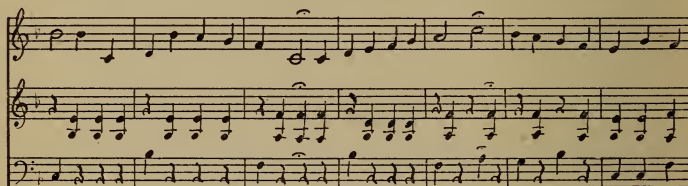
Píseň číslo 2. Kajetán a Judita.

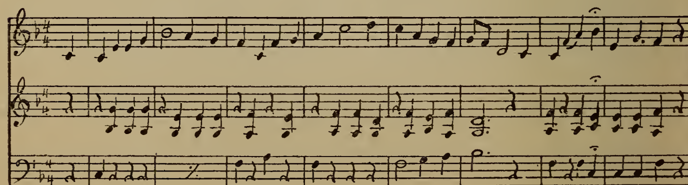
Pí Emilie M Folda

KAJETÁN. Já budu baby, dědy,
při sudě piva bavit.
JUDITA. To bude svatba nóbl,
muzika, tanec, švanda.
KAJETÁN. Na trouby, kotle, plechy
kočičí bude banda.
JUDITA. Svatební naší cestou —
v baloně budem letět.
KAJETÁN. To budu holka raděj
v saloně někde dřepět.
OBA. To bude život krásný atd.

JUDITA. Domov náš bude barák
veliký na dva bloky.
KAJETÁN. Což barák bude jistě
jen jestli budou floky.
JUDITA. Jeviště si tam dáme
divadla budem hráti.
KAJETÁN. Já složím pěkně písně
svět musí se nám smáti.
JUDITA. Ó, já si koupím šaty
až budu tvoje paní.
KAJETÁN. To žena snadno koupí,
když manžel platí za ni.
OBA. To bude život krásný atd.

JUDITA. Na jiná jmena budem —
co muž a žena zvykat.
KAJETÁN. Budem si táto, mámo,
staroušku, stará říkat.

JUDITA. Já budu vařit knedle
zelí a buchet kusy.
KAJETÁN. Kuřata bych měl raděj,
krůty, kachny a husy.
JUDITA. Ušiju tobě katě,
na tebe budu právat.
KAJETÁN. Já budu celý měsíc —
sám ráno brzy vstávat.
OBA. To bude život krásný atd.
(Odejdou v pravo.)

PROMĚNA

Před krámem. Krátká lavice.

Výstup 12.

VENUŠE *na jevišti. Potom* ISIDOR *z prava.*

VENUŠE *(laskavě mává šátkem v pravo).*

ISIDOR *(vstoupí).* Venuše! Můj ideále!

VENUŠE. Ach, můj umělče!

ISIDOR. Já tě mám rád!

VENUŠE. Isidore! Vše, co je mně drahé — je tvoje! Mé srdce, můj život, má radost i mé slzy roním pro tebe. Kdyby nebylo tebe, byl by mně celý svět jiný. Od té doby, co tebe miluji, teprvé poznávám, že všechno na světě chová v sobě krásno a že vše z lásky jest stvořeno. Ó — jaký to krásný sen — měla jsem o naší budoucí svatbě. Jako dvě líbající se poupátka, — byli jsme ověnčeni kotouči kytic, — a při hudbě tak sladké — velkolepě jsme pluli na vlnkách poesie. A kolkolem — střežily nás labutě bílé.

ISIDOR. Na takový obraz by můj štětec nevystačil. *(Maluje ji.)*

Výstup 13.

ALŽBĚTA *po chvíli z domu.*

ISIDOR *(odkvapí v pravo).*

ALŽBĚTA *a* VENUŠE *(chvíli na sebe mlčky hledí).*

ALŽBĚTA. Venuše! Vy mne všichni utrápíte. Víš co si přeji, a co si přejí naši rodiče a s kým bys byla šťastna, — ale ty na vše to nedbáš.

VENUŠE. Sestro! Vím, že máš upřímné srdce a že všechny tvé snahy jsou poctivé. — Ale nedovedeš pochopit, že peníze jsou jen zemské, kdežto láska jest nadpozemská. A že láska jen s láskou se může srovnat, ale nikdy a nikdy s penězi.

ALŽBĚTA. Kde je můj manžel tak dlouho?

VENUŠE. Nevím.

ALŽBĚTA. Kajetán zde již byl a kam zase odešel?

VENUŠE. Šel hledat Juditu.

ALŽBĚTA. A kam šla Judita?

VENUŠE. Šla hledat Kajetána.

ALŽBĚTA. A kde je Konrád?

VENUŠE. Nevím naprosto.

ALŽBĚTA. Toť aby se člověk přímo zbláznil. Dnes má můj manžel vyplatit věřitelům dva tisíce dolarů a jsem přesvědčena, že si na to ani nevzpomene.

Výstup 14.

PŘÍHODA *z prava. (Má dosud zavázanou šátkem hlavu a rozepjatý deštník).*

ALŽBĚTA. Kde's chodil? Kde máš klobouk? Co je ti?

PŘÍHODA. Ach! Vy posud nevíte?

VENUŠE. Nevíme nic.

ALŽBĚTA. A co se stalo?

PŘÍHODA. Nejdříve si musím sednout. Jsem hrozně zemdlen.

VENUŠE. Zde je lavice. *(Umístí krátkou lavici do středu jeviště do pozadí.)*

PŘÍHODA *(sedne si na lavici).* Šel jsem k potoku a tam jsem si pro dnešní večer skládal politickou řeč. Když jsem byl v nejlepším, zadul vítr a rázem jak kloubouk, tak i řeč byly v povětří. Byla to malá vichřice.

VENUŠE. Vichřice?

PŘÍHODA. Zachránil jsem se jen tím, že mám dobré nohy. *(Sejme si s hlavy šátek.)*

Výstup 15.

KAJETÁN *a* JUDITA *z prava.*

KAJETÁN. Strýčku a teto! Budeme strojit svatbu.

JUDITA. Pozveme celé okolí.

Výstup 16.

KONRÁD *z leva. Potom* POLICAJT *z leva. Později* ISIDOR *z prava.*

KONRÁD *(staví se zdrceně).* Přátelé! Připravte se všichni na ukrutnou ránu.

VŠICHNI *následují najednou:*

ALŽBĚTA. Pane králi, co to?

KAJETÁN. Co se stalo?

JUDITA. Povídej, co je?

PŘÍHODA. Zase něco. Rána na ránu.

VENUŠE. Snad můj Isidor —

KONRÁD. Já je všemožně přemlouval, ale nic naplat. Však tu přichází. *(Přejde na pravou stranu a dí pro sebe).* To bude rána!

POLICAJT *(vejde s listinou v ruce. Zůstane stát v levo).* Pane Příhodo! Nesu vám touto listinou oznámení, že vaši věřitelové dávají vaše zboží do moci úřadu.

ISIDOR *(vstoupí).*

VŠICHNI *(najednou).*

VENUŠE. Jakže? Je to pravda?

KAJETÁN. Břinkalová nás zničila.

JUDITA. Co to pravíte?

ALŽBĚTA. My jsme na mizině.

PŘÍHODA. Já že jsem bankrot? Ano! Já! Jsem bankrot! Jsem bankrot, — jsem bankrot!

(Příhoda, jenž při tomto rozruchu se postavil, klesne zdrcen na lavici. Kajetán stojí soustrastně u něho. V levo podpírá Judita zdrcenou Alžbětu. Na pravo chopí a drží Isidor Venuši. Blíže v popředí stojí na pravé straně vítězně Konrád. Na levo v popředí stojí Policajt s listinou v ruce. Skupina.)

(Opona spadne.)

Jednání čtvrté.

Přední ulice.

(Nápis "Zde se volí." Jemná hudba.)

Výstup 1.

PŘÍHODA *(maje spadlý klobouk vedle sebe ležeti.* KAJETÁN *drží v sevřených rukou zápisník. Oba sedí a spí).*

PŘÍHODA *(mluví ze spaní).* Hier! Ano, senátor Prajhonda, *(hlasitě)* hier!

KAJETÁN *(jsa Příhodovým výkřikem probuzen, vzchopí se a protírá si oči, zívá a natahuje se. Pozoruje tiše, zda Příhoda spí. — Příhoda zvedne do výše jednu ruku a chvilku ji drží ve výši a pak ji spustí. — Kajetán je na rozpacích, co si o tom mysleti).*

PŘÍHODA *(po chvilce, když spustil ruku).* Žádám o slovo! *(Opět zvedne ruku.)* Pane předsedo, žádám o slovo! *(Opět spustí ruku).* Já to podporuju. Senátor Prajhonda.

KAJETÁN. Aha! Strýčkovi se zdá, že jest senátorem. *(Zapisuje).*

PŘÍHODA. Žádám o slovo. — — Já to — — senátor Prajhonda. — Umhm.

KAJETÁN. To se ho asi ptali na jméno.

PŘÍHODA. Já to — — *(němě: podporuju.)*

KAJETÁN. Musím strýčkovi dát klobouk na hlavu, aby nenastydl na rozum. *(Dá mu klobouk na*

hlavu a potom jej probouzí.) Strýčku! Vstávejte strýčku! Už je den.

(Hudba umlkne.)

PŘÍHODA *(procitne a ohlíží se smutně kolem. Zívá. Natahuje se).* Škoda. Teď jsem byl v ráji. Zdálo se mně, že jsem byl senátorem.

KAJETÁN. A mně se zdálo, že jsme spolu od večera až do tří hodin měli politické řeči. A od tří hodin, pro jistotu, aby nám nějaké hlasy neuklouzly, že zde sedíme u volební místnosti. A to je pravda. Právě tak jsme to dělali.

PŘÍHODA. Nu! Byl bys stejně musel spát na podlaze.

KAJETÁN. Je pravda. Přišel jste o všechno.

PŘÍHODA. No, Kajetáno. Zoufat si nebudeme. My si zase brzy pomůžeme na nohy. Jen co se dostanu do úřadu. — Co je pryč, je pryč. Třebas jsem udělal bankrot, tož přece nikdy nepadnu.

KAJETÁN *(podá mu upřímně ruku).* Strýčku. Vy právě v neštěstí projevujete sílu člověka.

PŘÍHODA. Musíme světu ukázati, že jsme silnějšími než neštěstí.

KAJETÁN. Poskytujete mně útěchu.

PŘÍHODA *(podívá se na hodinky).* Za dvě hodiny volba začne. Ty zde zatím počkej, aby nám nic neuklouzlo. Až se vrátím, počkám zde zase já a nasnídáš se ty.

KAJETÁN. A nač zde čekat dvě hodiny před volbou?

PŘÍHODA. Nesmíme nic propásti. Nám se nejedná jen o zvolení nýbrž chceme velikou většinu. Protože moje řeč včerejšího večera došla velikého ohlasu, tož očekávám, že dostanu skoro všechny hlasy. Kajetáne! Pamatuj, — až já budu senátorem, — co čeká na Příhodův rod.

KAJETÁN. Nu, doufám, že hlad to nebude, ten mám již teď.

PŘÍHODA. Počkej, dám ti na snídaní. *(Sahá do všech kapes.)* Hrome! Kajetáne! Jsem úplně na mizině. Nemám již ani centu!

KAJETÁN. Strýčku, včera jste mně dal desítku a já se nyní s vámi rozdělím o svůj majetek. *(Dá Příhodovi peníze.)*

PŘÍHODA. Škoda, že milionáři nemají takové srdce, jako ty. To bychom hochu měli peněz.

KAJETÁN. Zapějme si tu písničku, jak budete rozdávat politické úřady, až budete senátorem.

Píseň číslo 3.

KAJETÁN. Ach můj strýčku, senátore,
jaké dáte mně místo?

PŘÍHODA. Kajetáne, co chceš, ti dám,
ty máš úřad na jisto.

KAJETÁN. Senátore, prosil bych vás,
abych byl váš sekretář.

PŘÍHODA. Ruku na to Kajetáne,
sekretářství jisté máš.

KAJETÁN. Jmena všech budu si sem psát *(ukazuje na zápisník)*.

Píseň číslo 3. Příhoda a Kajetán.

Předehra

Allegro

mf

Píseň

Volněji

Unisono

Valčíkové tempo

PŘÍHODA. Komu úřad má se dát.
(*OBA najednou.*)
PŘÍHODA. Až já budu senátorem
KAJETÁN. Až já budu sekretářem

PŘÍHODA. Dobrý čas nám nastane
KAJETÁN. Dobrý čas nám přestane.

PŘÍHODA. Můžeme vám — říci honem,
KAJETÁN. Můžeme vám — slíbit skorem.

PŘÍHODA. Každý něco dostane
KAJETÁN. Každý doma zůstane.

KAJETÁN. Senátore, hleďte, co zde
úřadolovců sedí. (*Ukazuje na obecenstvo.*)
PŘÍHODA. Smutně na nás velikány,
chuděrové sem hledí —
KAJETÁN. Ale takto se přec zdají
hlavy býti učené.
PŘÍHODA. Pro každého pěkné místo
musí býti určené.
KAJETÁN. Lidé, sdělte svoje přání.
PŘÍHODA. Mám úřady k rozdání.
OBA. Až já budu senátorem — atd.

KAJETÁN. Někteří zde advokáti
chtějí něco dostati.
PŘÍHODA. Ty musíme tam co hoří,
mezi čerty poslati.

KAJETÁN. Celá řada novinářů,
chtějí dostat kabinet.
PŘÍHODA. I ti všechno vypleskají,
za mříže je dáme hned.
KAJETÁN. Ševci chtějí něco vzhůru.
PŘÍHODA. A to bychom měli smůlu.
OBA. Až já budu senátorem — atd.

(OBA *odchází. Po vyvolání:)*

KAJETÁN. Senátore, pojďte sem zas,
oni hodně tleskají.
PŘÍHODA. Sekretáři, řekni jim přec,
ať nás jednou nechají.
KAJETÁN. Pro úřady, čím dál, tím víc,
žadatelů přibývá.
PŘÍHODA. Před volbou jim slibuj všechno,
tak jak to vždy bývá.
KAJETÁN. Politikář musí se smát, —
PŘÍHODA. Lidem slíbit, všechno dát.
OBA. Až já budu senátorem — atd.

PŘÍHODA *(odejde v levo).*

KAJETÁN *(sám).* Nač bych zde tak dlouho před volbou čekal! Doskočím si ke kuchařce do mlýna, aby mně podstrčila nějakou buchtu. Potom si zalezu k potoku, složím smutnou báseň, — a než se strýček vrátí, budu zase na místě. *(Odejde v levo.)*

Výstup 2.

JUDITA *z pravé strany.*

JUDITA *(ohlíží se kolem).* Zde také není. Celou noc nebyl doma. Ani k snídaní nepřišel. Snad si zoufal nad strýčkovým úpadkem. Kajetáne! Ty's ten nejlepší hoch na světě. Jen se ozvi, kde jsi. *(Odejde v levo.)*

Výstup 3.

SPRÁVNÝ *a* VOZKA *z pravé strany.*

VOZKA *(dívá se na hodinky).* A co zde budeme dělat? Vždyť volba ještě tak hned nezačne.

SPRÁVNÝ *(má na obličeji náplasti a levou ruku v obvazku).* Nu, podíváme se dále do města a sdělíme všem známým, jak mají volit. Teď proti Příhodovi pracuje také dr. Oldřich. Včera se nějak nepohodli a dr. Oldřich se obrátil proti Příhodovi. A ten jej jistě porazí.

VOZKA. Ten jeho úpadek mu také při volbě ublíží.

SPRÁVNÝ. Dnes večer nebude Příhoda vědět, zda jej udeřil blesk nebo hrom.

OBA *(chtějí odejít v levo).*

Výstup 4.

OLDŘICH *z pravé strany.*

OLDŘICH. Počkejte sousedi!

SPRÁVNÝ *a* VOZKA. Dobré jitro, doktore!

OLDŘICH. Dobré, dobré *(dívá se Správnému na náplasti).* Nu, jak se to hojí?

SPRÁVNÝ. I dost. Ale vícekráte nebudu splašeným koním vbíhat do cesty.

OLDŘICH. Domníval jsem se, že dnes budete ležet.

SPRÁVNÝ. Když je volba!

OLDŘICH. Já vám každému dám pět dolarů, ale také chci, abyste něco pro mne udělali.

VOZKA. A co to má být?

OLDŘICH. Abyste od rána do večera pracovali proti Příhodovi.

SPRÁVNÝ. S největší radostí.

VOZKA. Já také.

OLDŘICH *(dá jim peníze)*. Jak jsem byl pro něho, tak jsem nyní proti němu. Musím se na něm pomstít.

SPRÁVNÝ. Vidíte Vozko, já znám politiku. Stále jsem předpovídal, že Příhoda propadne.

VŠICHNI *(odejdou v levo)*.

Výstup 5.

JUDITA *z leva.*

JUDITA *(se zlostí a s pláčem)*. Ó ty, ty Kajetáne! Co jsem se za něho u maminky naprosila, než jsem si ho vymohla a teď chodí do mlýna za kuchařkou. A přece je to taková ucmuděná a klepavá děvka. *(Pláče.)* Ó,. mé srdce pukne. *(Potom se žárlivě zahledí na přicházejícího Kajetána.)*

Výstup 6.

KAJETÁN *z levé strany.*

KAJETÁN *(nese v červeném kapesním šátku zavázanou krabičku. Je radostně rozčilen a nepozoruje Juditu).* — Hurá. Všecko je na jevě. Teď budeme zase všichni šťastni. Ano, tak to uděláme. Dnes večer, až bude skončena volba a strýček bude konstéblem, překvapím všechny svým nálezem a Konrád pak půjde do basy.

JUDITA *(vrazí do něho).* A ty také.

KAJETÁN *(lekne se).* Jsem vyzrazen.

JUDITA. Ano, vyzrazen. Jsi vyzrazen.

KAJETÁN. To's ty, Judito? — Ty kočičko.

JUDITA. Já kočička? Já jsem tvá kočička? To si možná myslíš. Ale já už vidím právě jako stará kočka.

KAJETÁN. Co je ti?

JUDITA. Ty falešníku! Za svoji dobrotu jsem se nyní dočkala, že chodíš do mlýna za kuchařkou! *(Dá se do pláče.)*

KAJETÁN *(zapisuje).* Teď to mám. Tohle bude výstup pro žárlivou naninku. To bude právě ze života. *(Stále zapisuje.)*

JUDITA. Co to píšeš? Já to nechci! Ty svůdníku! Ty podvodníku! Ty! Ty! Ach, já umřu. Ale ne. Sama neumřu. On mne podvedl a musí zemřít se mnou. Co to píšeš?

KAJETÁN *(stále zapisuje).* Poslední vůli.

JUDITA *(zaraženě).* Ach! On to snad myslí do opravdy. Já padnu! *(Odkvapí v pravo.)*

KAJETÁN. To bude tragický výstup. *(Stále zapisuje.)* Máš Judito ještě něco na jazyku? Nu, Judito! — Ještě něco. *(Zpozoruje teprvé nyní, že jest Judita pryč. Chvilku ji překvapeně zrakem sem tam hledá. Pak odkvapí za ní v pravo.)*

PROMĚNA

Světnice u ROZÁLIE.

Výstup 7.

ROZÁLIE *z pravé strany (nese rozžehnutou lampu).*

(Klepání.)

PŘÍHODA *z leva.*

ROZÁLIE. Ah! Pan Příhoda!

PŘÍHODA. Moje milo-vážená paní, račte bez ostýchání přijati výraz mé nenucené poklony, moje obdivo-vznešená paní. Ano! Bankrot, nebo nebankrot, u mne slovo je slovo. A pak! Hahahaha!

ROZÁLIE. Čemu se smějete?

PŘÍHODA. Té mojí řeči včera večer.

ROZÁLIE. A smáli se jí také ti druzí?

PŘÍHODA. Zdali se smáli? Ano, smáli se, křičeli, plakali, omdlévali, dostávali bolení a co všechno ještě, — nevím.

ROZÁLIE. Tu řeč bych si přála slyšet.

PŘÍHODA. A proč by ne? K službám, paní Rozálie. Dříve, než jsem začal, musel jsem něco učinit, abych k sobě připoutal pozornost a proto jsem si svlékl kabát. Promluvil jsem několik slov a svlékl jsem si vestu. — A už se někteří začali smát. Potom jsem sejmul mašli a límec a již se jich smálo hodně. Pak jsem řekl, že někdo má rád vejce na tvrdo a někdo zase na měkko a já, když řečním, že mám rád volná kopejtka — a vyzul jsem si střevíce. Na to se strhl takový potlesk, že všechna okna se otřásala a vzduch se tetelil jako osyka. — Musíte tomu rozumět — já mám magnetismus v každé žilce. — Mně je ironie zrovna vrozená. Proto, když začnu se svojí satyrou, — sar-kastikální slova ze mne zrovna syčí. Když jsem pak začal opravdu řečnit, pustil jsem se do toho s takovým senátorským zápalem, že na mne museli stříkat zmrzlinovou vodu, aby mne skrotili. Lid pak ve strašném ustrnutí počal volati, že jsem druhým Žižkou. V té chvíli z toho rozčilení a po té zmrzlině přešel po mně takový mráz, že jsem měl pocit husí kůže. A když jsem svoji řeč skončil, byl lid tak napjatě uchvácen, že to bylo v pravém slova smyslu až příliš.

ROZÁLIE. Vy jste přece podivný člověk.

PŘÍHODA. Když jsem viděl presidenta, zdál se mně také podivný. *(Vystoupí na podnožku a chystá se k řečnění.)*

ROZÁLIE. Co chcete dělat?

PŘÍHODA. Nu! Začnu řečnit.

ROZÁLIE. Nechcete dříve nějaký zákusek?

PŘÍHODA. Nuže dobrá. Potom mně to půjde lépe *(sestoupí s podnožky).*

ROZÁLIE. Mluvil jste také anglicky?

PŘÍHODA. Ano *(vystoupí opět na podnožku).* Ano. Řekl jsem: Mistr Prajhouda vám you danken for dem politik ofic.

ROZÁLIE. To bych do vás nikdy neřekla.

PŘÍHODA. To byste přece mohla vědět, že co jsem do Ameriky přijel, otruby jsem nejedl. Dnes u volebního místa stále jenom znělo: "Pan Příhoda — mistr Prajhonda." A když volba byla o šesté hodině skončena, nechtěl jsem čekat na výsledek, protože by to vyhlíželo, jakobych o svém zvolení pochyboval. Mám však uděláno s topičem z mlýna, že až budou hlasy sčítány a já zvolen, zahouká jednou, — za deset vteřin podruhé a za deset vteřin po třetí. Nuže, až tedy v mlýně v půl minutě třikráte zahoukají, bude svět vědět, že jsem zvolen za konstébla.

ROZÁLIE. Nuže a já nyní přinesu tu svačinu *(odejde v pravo).*

Píseň číslo 4.

PŘÍHODA *(sám).*

Se mnou se nesmí teď stará vadit,
nýbrž mne jen líbat, tváře hladit.
Dluhů se nebude více lekat,
neb lidé přede mnou budou smekat.
Budu to potom já velkým tvorem
(:Ano, až jen budu senátorem.)
Redaktor bude jen za mnou lítat,

Píseň číslo 4. Až já budu senátorem.

L. B. Bilán

Předehra

Rit

Rit

R. t.

Píseň

Allegro

mf

Rit

Rit

Rit

s výrazem úcty mne honem vítat.
Zpravodaj bude jen cenit zuby,
slova mně chytat zrovna z huby.
Noviny budou je sázet honem
(:Ano, až jen budu senátorem.)

V senátu vypnu si pyšně ňadra,
řečnictví mé bude pepř a jádra.
Každý den v novinách bude čteno:
“Senátor Příhoda, slavné jméno.”
Po čtení bude lid bláznit skorem.
(:Ano, až jen budu senátorem.)

Můj hlas mně dráhy vždy musí platit,
po dráze voziti i mne šatit.
Má kapsa se tomu bude jen smát,
na lorda velkého si budu hrát.
Sprostý lid bude padat mně kolem.
(:Ano, až jen budu senátorem.)

Závistivě bude farmář hledět,
až budu v senátu hrdě sedět.
Osudy, co patří komu, našly!
Rolníku, ty za svým pluhem kašli.
Já souzen poroučet velkým tónem.
(:Ano, až jen budu senátorem.)

ROZÁLIE *(vrací se, nesouc na talíři jídlo).* Nu-
že, přisedněte si.

PŘÍHODA *(přisedne).* Však mám již vytráveno.
Vždyť jsem ještě nevečeřel.

(Za kulisou se jednou zahouká.)

PŘÍHODA. Aha! Už jsem zvolen. *(Rychle vytáhne hodinky a pozoruje jejich běh.)*

(Po desíti vteřinách houká se podruhé.)

PŘÍHODA *(povstane a stále hledí na hodinky)*. Přesně v čas. Ano jsem to já. *(Uplyne deset vteřin.)* Pozor! Teď bude třetí signál. *(Hledí napjatě na hodinky, jakoby z nich chtěl houkání vynutiti. Po chvíli.)* Co je těm hodinkám. Zrovna letí!

ROZÁLIE. Hodinky jdou asi dobře, ale ve mlýně třebas došla pára.

PŘÍHODA. Ano. Na třetí houknutí se jim asi nedostalo.

ROZÁLIE. Anebo se ve mlýně něco stalo.

PŘÍHODA *(nervosně)*. Musím se jít do mlýna podívat.

ROZÁLIE. Ale dříve si vezměte něco jíst.

PŘÍHODA. Přešla mne všechna chuť. *(Odejde v levo.)*

ROZÁLIE. Buď ve mlýně došla pára, anebo Příhoda propadl.

(Klepání.)

ROZÁLIE. Jen dále!

Výstup 8.

KAJETÁN *z leva, nese s sebou krabičku.*

ROZÁLIE. Dobrý večer, Kajetáne!

KAJETÁN. Dobrý večer! Přicházím vám ohlásiti, že strýček propadl.

ROZÁLIE. Je to možné?

KAJETÁN. To si myslím, že je to možné, neboť obdržel jenom deset hlasů. kdežto jeho protivník tři sta.

ROZÁLIE. Že ano?

KAJETÁN. Také přicházím vám říci, že se tak stalo vaší vinou.

ROZÁLIE. Mojí vinou?

KAJETÁN. Ano! Vaše sousedka dnes roznesla, že viděla vás včera utíkat jedněmi dveřmi, mého strýčka druhými a doktora s bambitkou za ním. Ona potom vběhla sem do domu a našla lístek, kterým jste zvala strýčka, aby vás navštívil. Politikáři s druhé strany to hned dali na buben a teď se ve městě o jiném nemluví. Zároveň také doktor Oldřich, — dříve strýčkův nejlepší přítel, — má hlavní zásluhu o to, že strýček tak hanebně propadl. A všeho jste vinni strýček a vy. Mějte se dobře! *(Chce odejít v levo, ale zastaví se, když vejde dr. Oldřich.)*

Výstup 9.

OLDŘICH *z leva.*

OLDŘICH *(v rozčilení. Přinese si hned z pravé strany kabelu a ukládá do ní ze skříně svoje šatstvo).*

ROZÁLIE. Co to děláš, bratře?

OLDŘICH *(ostře).* Nic! Docela nic!

ROZÁLIE. Kam pojedeš?

OLDŘICH. To je moje věc.

ROZÁLIE. Proč rovnáš své šaty?

OLDŘICH. Musím se stěhovat. O té včerejší ostudě mluví již celé město. Je to hanba! Je to hanba! S bohem!

ROZÁLIE. Bratře, počkej!

OLDŘICH. Měj se dobře! *(Odejde s kabelou v levo.)*

ROZÁLIE *(volá za ním).* Bratře! Oldřichu!

KAJETÁN. Dle všeho se již nevrátí.

ROZÁLIE. Můj bratr, — můj bratr, — on mne opustil. *(Stojí jako omámená.)*

KAJETÁN. Mám s vámi soucit, paní Rozálie. Radil bych vám však, abyste svému bratru za nějaký čas dopsala a odprosila jej za své lehkomyslné jednání. Vždyť má také lidské srdce a dojista vás k sobě zase přijme.

ROZÁLIE. Přiznávám se, že jsem jednala nepředloženě a nerozumně. Ale větší vinu, než to, na sobě nenesu.

KAJETÁN. Věřím tomu a proto vás lituji, že budete hůře odsuzována, než si zasloužíte.

(Klepání.)

Výstup 10.

ALŽBĚTA *z leva.*

ROZÁLIE *(v rozpacích. Přemáhá se).* Dobrý večer, paní Příhodová.

ALŽBĚTA. Není zde můj manžel?

ROZÁLIE. Toť podivná otázka! Není! *(Chce odejít.)*

ALŽBĚTA. Počkejte. Chci od vás vysvětlení.

ROZÁLIE. Je mně líto, že vám nemohu posloužiti. Dobrou noc. *(Odejde v pravo.)*

ALŽBĚTA. Ona ještě takto? Ale já jí povím. *(Chce jít za ní.)*

KAJETÁN *(zastaví ji).* Tetičko. Nehoršete se a nevěřte všemu, co lidé mluví.

ALŽBĚTA. Ale vždyť by z ničeho to nebylo povstalo. Ó, kéž by můj manžel byl pracovitý, rozumný a věrný! Nebylo dost toho, že nám zavřeli krám — ještě k tomu tahle ostuda.

KAJETÁN. Tetičko. Celý dnešek jsem se těšil, až budete se strýčkem pohromadě, že vám udělám milé překvapení. Ale jsem právě tak dojat, že nemohu tajemství déle před vám skrývati. — Včera, malou chvíli před tím, než se zvonilo na poplach, byl jsem v krámě, schovaný v sudě. A sukovou děrou jsem vyčíhal lupiče. Chtěl jsem pátrati hned po volbě po jeho pokladu, ale zdařilo se mně to dříve. Dnes ráno jsem u potoka skládal smutnou báseň. V tom jsem uslyšel v křoví šustot. Shrbil jsem se, ani nedutaje. Přišel člověk a zase odešel. Potom jsem ze země vyhrabal tuto krabičku. Je v ní za tři tisíce a pět set dolarů peněz. Jsou to vaše peníze. Zde vám je odevzdávám a sděluji, že Konrád je padoušským lupičem.

ALŽBĚTA *(hrozně překvapena).* Konrád?

KAJETÁN. Zajisté. A nyní ho udám u soudu.

ALŽBĚTA. A je to možné? Může to býti?

KAJETÁN. On je lupič!

ALŽBĚTA. Konrád?

KAJETÁN. Jest ovšem Konrádů na světě více. Ale tenhle je týž Konrád, jenž u nás pracoval, vám se tak lichotil a předcházel si Venuši.

ALŽBĚTA. Kajetáne. Ani nevím, jak ti mám poděkovat. Ale pět set dolarů ti dám jako odměnu. Pak zaplatím všechny naše dluhy a protože máme na obchod kupce, odstěhujeme se jinam. Ostuda mého manžela nedovolí, abychom zde déle setrvali. A pojede-li s námi, — může tak učiniti jedině s tou podmínkou, — že bude nadále věrným a že navždy zanechá politiky a já sama že budu moci s naším majetkem vládnouti a poroučeti.

KAJETÁN. Strýček teď jistě zanechá politiky a milostných pletek, je-li tomu tak, jak lidé mluví. Ale já nevěřím, že by vám byl býval nevěrným.

Výstup 11.

PŘÍHODA *z leva.*

PŘÍHODA *(velice rozčilen. Nevšimne si náležitě přítomnosti Alžbětiny, domnívaje se, že je to Rozálie. Vejde a zpozoruje Kajetána a běží k němu. Ještě venku křičí).* Já jsem propadl. Já jsem propadl. — Kajetáne, jsme na mizině. Zítra se budeme stěhovat jinam. Anebo ještě dnes. Ten posměch, tu hanbu nesnesu.

KAJETÁN *(jenž Příhodovi dával všeliká znamení, že je přítomna Alžběta, šťouchne jej konečně do žaludku).*

PŘÍHODA *(rozlobeně).* Ach, můj žaludek! Ty bídníku, ani ty's nebyl při mně. *(Běží k Alžbětě.)* Rozálie! Ach, Rozá — — *(pojednou zpozoruje, že je to Alžběta a zůstane před ní ohromen a bez dechu státi. Alžběta hledí mu přísně do očí. Kajetán úzkostlivě*

čeká na výbuch. Příhodovi po několika okamžicích klesnou ruce. Proměna).

PROMĚNA

Přední ulice.

Výstup 12.

KONRÁD *z leva.*

KONRÁD *(sám, rozčilen).* Má krabička s penězi je pryč. Tři a půl tisíce dolarů ty tam. A nalezl-li to poctivý člověk, budu vyzrazen, neboť jsem tam měl papíry se svým jménem. To jsem vyvedl notnou oslovinu. Teď mně nezbývá nic jiného, než prásknout do bot. A to hned. *(Chce odejít v pravo.)*

Výstup 13.

POLICAJT, VOZKA, *z leva.*

POLICAJT *(doběhne potichu ke Konrádovi, maje v ruce revolver).* Konráde!

KONRÁD *(ulekaně se otočí k policajtovi).* Co se stalo?

POLICAJT. Ruce vzhůru.

KONRÁD. Pro pána! Co je to?

POLICAJT. Vozko, prohlédněte ho, zda nemá zbraň.

VOZKA *(vytáhne Konrádovi ze zadní kapsy revolver a odnese jej).*

KONRÁD. Co se mnou děláte?

POLICAJT. Mám na vás zatykač. Jste mým vězněm. V levo toč! Pochod!

KONRÁD, *přímo za ním* POLICAJT *a* VOZKA *(odejdou v levo).*

Výstup 14.

Všichni *(kdož mají v příštím výstupu vystoupiti, jsou shromážděni v pravo za kulisou).*

PŘÍHODA *(zpívá za kulisou).*

Ó radostné stěhování,
jaké mají velcí páni,
Ó radostné stěhování.
(Směje se vesele.)

KAJETÁN *(směje se po strýčkovi).* Tohle si musím poznamenat. *(Mimo haraburdí nese také prapor.)*

PŘÍHODA. Ať je nám veselo, zpívejte všichni.

VŠICHNI *(mimo Alžbětu zpívají).*

Ó radostné stěhování,
jaké mají velcí páni,
Ó radostné stěhování.

(Hudba hraje až do spadnutí opony.)

Výstup 15.

Stěhování. Z pravé strany Příhoda, první hošík, asi 10letý, druhý hošík asi 7letý. Alžběta, Kajetán, Judita, Isidor, Venuše. (Každý z nich má náklad všelikého haraburdí, co jej mohl pobrat a sice nesou tlumoky, kbelíky, kabely, kusy nábytku, plecháče, bedny, košťata a vůbec vše, co lze na jevišti sebrat. Vše budiž tak uspořádáno, aby se vyjímalo velmi komicky. Vši-

chni přejdou z prava na levo a pak jako jinou ulicí z leva na pravou, a dále lesnatou krajinou z prava na levo. Když v tomto výstupu přechází jeviště naposledy, jdou za sebou v následujícím pořádku: Alžběta, dva hoši, Isidor, Venuše, Judita, Kajetán, Příhoda. — Všichni, zejména však Příhoda a Kajetán jeví při posledním přecházení velikou únavu. Kde není tak velké jeviště, aby se mohlo po něm přecházeti dvakráte, nebo třikráte za sebou, lze výstup tento skončiti jedním přejitím.)

(Opona spadne.)

